



MBS191

ARIEL HUNGARY - BIBLIATANÍTÁSOK



IZRAEL MARADÉKÁNAK MÚLTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE

Dr. Arnold Fruchtenbaum



ARIEL
HUNGARY
bibliatanitasok.hu



BIBLIATANITASOK@GMAIL.COM

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS

- A. A jelentés
- B. A következmények
- C. A fogalom

I. A MÚLT

- A. Illés: I. Királyok 16:29-19:18
 - 1. Az új vallási rendszer: I. Királyok 16
 - 2. A tan létrejöttéért felelős történelmi esemény: I. Királyok 17
 - 3. Isteni párbaj: I. Királyok 18
 - 4. Illés tapasztalata: I. Királyok 19
 - a. Illés menekülése: I. Királyok 19:1-8
 - b. Illés első panasza: I. Királyok 19:9-10
 - c. Isten válasza: I. Királyok 19:11-13a
 - d. A kinyilatkoztatás magyarázata: I. Királyok 19:13b-18
 - (1) Illés második panasza: I. Királyok 19:13b-14
 - (2) Isten válasza: I. Királyok 19:15-18
- B. Immanuel könyve: Ézsaiás 7:1-12:6

II. A JELEN

- A. I. Péter 2:1-10
 - 1. Bevezetés: I. Péter 1:1-2
 - 2. A maradék lelki állapota: I. Péter 2:1-3
 - 3. A megütközés köve és botránkozás sziklája: I. Péter 2:4-10
 - a. A Messiás, az élő kő: I. Péter 2:4
 - b. A maradék helyzete: I. Péter 2:5
 - c. A maradék és nem maradék közötti különbség: I. Péter 2:6-8
 - d. A maradék helyzete: I. Péter 2:9-10
 - 4. Összefoglalás
- B. Róma 9:1-11:24
 - 1. Bevezetés
 - a. A 9., 10. és 11. fejezetek helye
 - b. A három kérdés
 - c. Róma 3:1-2a magyarázata
 - 2. Az Izrael elutasításának teológiája: Róma 9:1-29
 - a. Pál szomorúsága és Izrael kiváltságai: Róma 9:1-5
 - b. Az Izrael elutasítása a bibliai történelem fényében: Róma 9:6-3
 - (1) A két Izrael: Róma 9:6
 - (2) Két illusztráció: Róma 9:7-13
 - c. Izrael elutasítása a bibliai elvek fényében: Róma 9:14-29
 - (1) Igazságtalan-e Isten? Róma 9:14-18
 - (2) Miért fedd hát engem? Róma 9:19-29
 - d. Összefoglalás
 - 3. Izrael elutasításának magyarázata: Róma 9:30-10:21
 - a. A nép botránkozása: Róma 9:30-33
 - b. Izrael tudatlansága az üdvösség csatornájával kapcsolatban: Róma 10:1-11
 - (1) Pál személyes vágya: Róma 10:1-2

- (2) A törvényi igazságosság és a hitbeli igazságosság közötti különbség: Róma 10:3-11
 - (a) Törvényi igazságosság: Róma 10:3-5
 - (b) Hitbeli igazságosság: Róma 10:6-11
- c. Izrael tudatlansága az üdvösség egyetemes jellegéről: Róma 10:12-13
- d. Izrael tudatlansága az evangélium egyetemes hirdetésével kapcsolatban: Róma 10:14-21
- 4. Izrael elutasításának vizsgálata: Róma 11:1-24
 - a. Izrael elutasítása nem teljes: Róma 11:1-10
 - b. Izrael megütközésének célja: Róma 11: 11-15
 - c. Az olajfa: Róma 11:16-24

III. A JÖVŐ

- A. Izrael maradéka a nagy nyomorúság ideje alatt
- B. A hűséges maradék
 - 1. A meghatározás
 - 2. A hűséges maradék ténye: Ézsaiás 10:20-23
 - 3. A hűséges maradék védelme: Ézsaiás 41:8-16
 - 4. Gondoskodás a hűséges maradék számára
 - a. Ézsaiás 41:17:20
 - b. Ézsaiás 65:8-16
- C. A hűséges maradék és Izrael nemzeti megtérése
 - 1. Róma 11:25-36
 - 2. Az ellentmondás és a megoldás
- D. Izrael hűséges maradéka a Messiási Királyságban

Mondom tehát: Avagy elvetette-é Isten az ő népét? Távol legyen; mert én is izráelita vagyok, az Ábrahám magyából, Benjámín nemzetségéből való. Róma 11:1

BEVEZETÉS

A. A jelentés

Izrael maradékának tana azt jelenti, hogy a zsidó nép egészén belül mindig van valaki, aki hisz, és Izrael maradéka ezekből a hívőkből áll. Ebből kifolyólag két Izrael létezik: a teljes Izrael és Izrael maradéka. Etnikailag ugyanazok ugyan, ám lelkileg nem. A történelem folyamán a maradék lehet nagy vagy kicsi, ám soha nincs olyan időszak, amikor ne léteznének, kivéve rögtön az elragadtatást követően.

B. A következmények

Izrael maradékával kapcsolatban öt következményt látunk. Először is, a maradék kizárólag hívőkből áll. Másodszor, nem minden hívő része a maradéknak, mert a maradék zsidó maradék, tehát csakis zsidó hívőkből áll. Harmadszor, a maradék mindig is része a teljes nemzetnek, nincs a nemzettől külön egységként elválasztva; a maradék megkülönböztetett ugyan, ám a nemzetben belül megkülönböztetett. Negyedszer, ez azt jelenti, hogy a zsidó hívők kettős állampolgársággal bírnak; részei mind Izraelnek, mind pedig az egyháznak. S ötödször, a maradék fogalmán belül kettős ellentét áll fenn: ellentét a csoda és a nem csoda között, valamint ellentét a zaj és a csendesség között.

C. A fogalom

Izrael maradékának fogalma nyilvánvaló volt már Izrael történelmének hajnalán, amint elkezdtek sokasodni. Doktrinális szempontból a maradék teológiája Illéssel, a prófétával kezdődött, aztán az író prófétákon át továbbfejlődött, és folytatódott az Újszövetségben át.

I. A MŰLT

A. Illés: I. Királyok 16:29-19:18

1. Az új vallási rendszer: I. Királyok 16.

Omrival együtt Izraelben nem csupán új főváros – Szamária – jött létre, hanem egy új dinasztia is. Omri azonban követte Jeroboám bűnét, az aranyborjú imádatát (I. Királyok 12:25-33). Jeroboám bűne nem volt teljesen idegen vallás, hanem az igaz vallás megrontása. A Jehova-imádás megrontása volt, amennyiben Izrael Istenét egy bálványra redukálta. Amikor Jeroboám bevezette az aranyborjú imádatát, valójában ugyanazokat a szavakat használta, amiket Áron használt az ő aranyborjújának bevezetésekor: „Ezek a te isteneid Izráel, a kik kihoztak téged Egyiptom földéről” (II. Mózes 32:4).

A 29-34. versekben, amikor Akháb, Omri fia került trónra, feleségül vette Jézabelt, a Szidonból származó föníciai hercegnőt, s vele együtt egy teljesen új vallás került bevezetésre: Baál, a kananeus viharisten imádata. Ebből adódóan Izrael teljes vallási helyzete radikálisan megváltozott, ahogyan Isten kapcsolata az északi királlyal is. Isten ebbe az új környezetbe hívta el Illést, akinek az élete telve volt paradoxonokkal és iróniával.

2. A tan létrejöttéért felelős történelmi esemény: I. Királyok 17.

Izrael Baál imádata miatt Isten szárazságot rendelt a népre az 1-7. versekben. Így lett bevezetve Illés szolgálata. Ez az első ellentét a csoda és a nem csoda között. Illés csodálatos módon kap ételt a hollókon keresztül, ám a víz nem csodás módon egy patakából kerül elő. Végül a szárazság a patakra is kihat, s az kiszárad. Nyilvánvaló, hogy Isten könnyedén gondoskodhatott volna csoda útján egy embernek vízről, hiszen negyven éven keresztül ezt

tette kétmillió ember számára. Ám Isten nem mindig dönt úgy, hogy csoda útján munkálkodik.

Ehelyett a 8. versben Isten azt mondta Illésnek, hogy hagyja el Izrael földjét, és menjen északra Föníciába egy özvegyasszonyhoz Sareptába, egy Szidonhoz tartozó városba. Illés életében a sok közül ez az első irónia. Jézabel Szidonból ment Izraelbe, Illés pedig Izraelből Szidonba. A zsidók Jézabel miatt imádták Baált, Szidon istenét; ennek a fejezetnek a végére pedig Illés miatt a szidonbeliek Izrael Istenét imádják.

3. Isteni párbaj: I. Királyok 18.

Amikor a szárazság elérte a tetőpontját, az 1-24. versekben Isten visszaküldte Illést Izraelbe, hogy versenyezzen Baál prófétáival. A verseny kimenetele egyszer s mindenkorra eldönti Izrael számára, hogy kicsoda Isten. Ha Baál bizonyul istennek, akkor hadd imádjá Izrael továbbra is Baált. Ha azonban Jehova bizonyul Istennek, akkor egész Izrael hagyjon fel Baál imádatával, és kizárólag Jehovát imádjá.

Ez az esemény jelenti a második ellenétet, a zaj és a csend közötti ellentétet. A 29. versben Baál prófétái kezdenek, rájuk a zaj jellemző, de akármilyen zajosak is, a menny néma marad. Amikor Illésre kerül a sor, mindent csendben tesz, újjáépíti az oltárt, és elmond egy egyszerű imát. Illés csendességére válaszul a menny hangossá válik, s a 38. versben a mennyből jövő tűz megemészti az egész áldozatot annak ellenére, hogy azt vízzel itatták át. Jehova bebizonyította, hogy ő Isten. Baál prófétái megöletnek, és véget ér a szárazság.

4. Illés tapasztalata: I. Királyok 19.

a. Illés menekülése: I. Királyok 19:1-8

És Akháb elbeszélé Jézabelnek mindazokat, a melyeket Illés cselekedett és a többek között, hogy hogyan ölte meg mind a prófétákat fegyverrel. És követet küldte Jézabel Illéshez, mondván: Ezt cselekedjék velem az istenek és úgy segéljenek, ha holnap ilyenkor úgy nem cselekszem a te étleteddel, mint a hogy te cselekedtél azoknak életekkel mind egyig. A mit mikor megértett, felkelvén elméne, vigyázzván az ő életére. És méne Beersebába, a mely Júdában volt; és ott hagyá az ő szolgáját. Ő pedig elméne a pusztába egynapi járó földre, és elmenvén leüle egy fenyőfa alá, és könyörgött, hogy hadd haljon meg, és monda: Elég! Most óh Uram, vedd el az én lelkemet; mert nem vagyok jobb az én atyáimnál! És lefeküvék és elaluvék a fenyőfa alatt. És imé angyal illeté őt, és monda néki: Kelj fel, egyél. És mikor körülnézett, imé fejénél vala egy szén között sült pogácsa és egy pohár víz. És evék és ivék, és ismét lefeküvék. És az Úr angyala eljött másodsor is és megilleté őt, és monda: Kelj fel, egyél; mert erőd felett való utad van. És ő felkelt, és evett és ivott; és méne annak az ételnek erejével negyven nap és negyven éjjel egész az Isten hegyéig, Hórebeg.

Illés győzelmét beárnyékolta, hogy Jézabel az életére tört. Az 1-4. versekben Illés úgy értelmezte Jézabel tetteit, hogy Izrael mégsem hagy fel Baál imádatával, és elmenekült Izraelből Júdába; depressziós állapotban került a Negev sivatagban, és a halálért imádkozott. Ez újabb irónia Illés életében: ő az egyetlen próféta, aki azt kérte Istentől, hogy vegye el az életét, ám végül mégsem hal meg.

Ehelyett az 5-8. versekben kétszer is angyal etette, és folytatta útját a Sínai hegy felé, ahol egyedi találkozása volt Istennel. A Sínai hegy az a hely, ahol Isten szövetségre lépett Izraellel. Itt figyelmeztette Isten Izraelt, hogy ne imádjanak rajta kívül más istent, és Izrael elkötelezte magát arra, hogy Isten minden parancsolatának engedelmeskedik.

b. Illés első panasza: I. Királyok 19:9-10

És beméne ott egy barlangba, és ott hála. És imé lőn az Úrnak beszéde ő hozzá, és monda néki: Mit csinálsz itt Illés? Ő pedig monda: Nagy búsulásom van az Úrért, a Seregek

Istenéért; mert elhagyták a te szövetségedet az Izráel fiai, a te oltáraidat lerontották, és a te prófétáidat fegyverrel megölték, és csak én egyedül maradtam, és engem is halálra keresnek.

A 9. versben Isten megkérdezte Illést a Sínai hegyhez jövetelének célja felől, ahol a mózesi szövetséget kötötték. A 10. versben Illés válasza az első panasa volt. Ez komoly vád Izrael ellen egy olyan prófétától, aki azért szenvedett és küzdött, hogy a népet bűnbánatra indítsa, ám hasztalanul. Ha ez a vád igaz lenne, isteni fegyelmezésnek kellene követnie.

c. Isten válasza: I. Királyok 19:11-13a

És monda: Jöjj ki és állj meg ezen a hegyen, az Úr előtt. És ímé ott az Úr volt elmenendő. És az Úr előtt megyen vala nagy erős szél, a mely a hegyeket megszagatta és meghasogatta a kősziklákat az Úr előtt; de az Úr nem vala abban a szélben. És a szél után földindulás lett; de az Úr nem volt a földindulásban sem. És a földindulás után tűz jöve, de nem volt az Úr a tűzben sem. És a tűz után egy halk és szelid hang hallatszék. És mikor Illés ezt hallotta, befedé az ő arcát palástjával, és kimenvén, megállta a barlang ajtajában.

Isten válasza Illés első vádjára az volt, hogy három zajos dolgot küldött, amelyek nem tartalmazták Isten jelenlétét, de a negyedik, csendes dolog tartalmazta azt: *a halk, és szelid hang*. Illés válasza pedig ez volt: *befedé az ő arcát palástjával*; amikor valaki úgy gondolta, hogy Isten jelenlétében van, ez volt a gyakori zsidó reakció.

d. A kinyilatkoztatás magyarázata: I. Királyok 19:13b-18

(1) Illés második panasa: I. Királyok 19:13b-14

És ímé szózat lőn ő hozzá, a mely ezt mondá: Mit csinálsz itt Illés? És ő felele: Nagy búsulásom van az Úrért, a Seregeknek Istenéért, mert az Izráel fiai elhagyták a te szövetségedet, lerontották a te oltáraidat, és a te prófétáidat megölték fegyverrel, és én egyedül maradtam, és engem is halálra keresnek.

A 13b. versben Isten ismét megkérdezte Illést, hogy miért jött a Sínai hegyhez. Illés a 14. versben válaszolt, s ismét ugyanazt a vádat hozta fel Izrael ellen.

(2) Isten válasza: I. Királyok 19:15-18

És monda az Úr néki: Menj el, térj vissza a te utadon a pusztán át Damaskusba, és mikor oda jutándasz, kenjed királylyá Hazáelt Siriában; És Jéhut, a Nimsi fiát kenjed királylyá Izráelben, és Elizeust, az Abelméholabeli Sáfát fiát pedig kenjed prófétává a te helyedbe. És léssen, hogy a ki megmenekedik Hazáel fegyverétől, azt Jéhu öli meg, és a ki megmenekedik a Jéhu fegyverétől, azt Elizeus öli meg. De meghagyok Izráelben hétezer embert: minden tétet, mely meg nem hajolt a Baálnak, és minden ajkat, mely meg nem csókolta azt.

Ésre kell vennünk e versek párhuzamát a 11-13a versekkel. Illés második, Izraellel szembeni vádjára válaszul Isten a 17. versben három zajos dolgot küld Izrael ellen. Bár három zajos dolgot küldött, Isten jelenléte nem ezekben volt. Az első *Hazáel*, Szíria királya, aki a szélnek felel meg. Ahogyan a szél a hegyet tépázta, úgy tépázta Hazáel is Izraelt egészen addig, amíg jelentősen lecsökkentette annak birtokait (II. Királyok 8:7-15, 10:32-33, 13:3, 22:25). A második zajos dolog *Jéhu* volt, aki a földrengés megfélelője. Ahogyan a földrengés kettéválasztotta a hegyet, Jéhu polgárháborút okozott, amely teljesen tönkretette Akháb házának dinasztáját, valamint Júda házának királyi tagjait (II. Királyok 9:1-10:36). A harmadik zajos dolog *Elizeus* volt, aki a tűz megfélelője. Ahogyan a tűz égette a hegyet, úgy Elizeus is égett Izrael ellen, s gyakran megesett, hogy ahová ment, halál követte (II. Királyok 2:23-24). Isten küldte mind a három zajos dolgot, de Isten jelenléte egyikben sem volt ott.

A 18. versben Isten aztán elmondja Illésnek, hogy nem ő az egyetlen hűséges ember, aki megmaradt, mert Istennek volt még *hétezer* ilyen embere. Ez a *hétezer* a kor maradéka volt, a nép egészéhez viszonyítva elég kevés. A maradék a 12. vers *halk, szelid hangjának* felel meg. *Hazáellel, Jéhuval és Elizeussal* szemben áll a maradék, a csendes dolog; olyannyira

csendesek, hogy Illés nem is tudott a létezésükről. Isten jelenléte ebben a maradékban volt. Ezzel a történelmi maradékkal, Illés korának *hétezzrelével* kezdődött Izrael maradékának tana.

B. Immanuel könyve: Ézsaiás 7:1-12:6

Ézsaiás próféta az, aki a maradék fogalmát teológiailag megfogalmazza. Többnyire a 7-12. fejezetek által átölelt egységben látjuk ezt, amit "Immanuel könyvének" neveznek. A héber szövegben háromszor látjuk ezt a nevet: Ézsaiás 7:14, 8:8, és 8:10-ben. Ézsaiás 7:3-9-ben Ézsaiás azt mondta Akháznak, Júda királyának, hogy ne féljen, hanem csendes bizodalommal bizzon Izrael Istenében. Ehelyett azonban Akház a zajos asszíriai seregekben bízott megmentőiként. A zaj és csendesség ellentétére építve Ézsaiás 8:5-8 rámutat, hogy azok, akik nem a maradék részét képezik, hajlamosak bizalmukat zajos dolgokba vetni, mint például az asszíriai sereg, ám a maradéknak Izrael Istenében és az eljövendő Immanuelben van csendes bizodalma. Az ellentétet itt *Shiloám* csendesen folydogáló *vize* és a zajos Eufrátesz folyó között látjuk. Végül a zaj fogja elpusztítani azokat, akik nem részei a maradéknak, Immanuel azonban megmenti a hívőket Ézsaiás 8:9-11 szerint. A maradék és nem maradék között tehát Immanuel válik a megosztottság pontjává. Ézsaiás 8:14-15-ben Immanuel lesz a maradék *szentélye (szent helye)*, a nem maradék számára azonban Immanuel a *megütközés köve* és *botránkozás sziklája* lesz. Ézsaiás korában a maradékot és a nem maradékot a törvény és a prófétákkal szembeni megközelítés, hozzáállás választotta szét. Ézsaiás 8:16-17-ben a maradék a törvénybe és a prófétákba helyezi bizalmát, és az Urat várja.

Ézsaiás számára annyira fontos volt a maradék doktrinája, hogy Ézsaiás 7:3-ban egyik fiát *Seár-Jásubnak* nevezte, amelynek jelentése „visszatér a maradék”. Ezzel az elnevezéssel Ézsaiás Ézsaiás 10:20-23-ban Izrael maradékának jövőbeni, végső szabadulását várta. Addig is Isten az, aki megvédi a maradékot és garantálja túlélésüket Ézsaiás 46:3-4 szerint. A jövőben azonban Immanuel lesz a megoszlás új pontja a maradék és nem-maradék között.

II. A JELEN

Izrael maradékának doktrinája azt tanítja, hogy a zsidó népnek mindig van egy olyan része, akik hívők. Az Újszövetség tanítása szerint ma Izrael maradéka azokból a zsidó hívőkből áll, akik hisznek Jézus (Jézus) messiási mivoltában. Az Újszövetségben ezt a tant elsősorban Pál Izraelről szóló tanításában látjuk Róma 9., 10., és 11-ben. Van még egy, a maradékkal kapcsolatos rész, ami Izrael jelenével foglalkozik I. Péter 2:1-10-ben.

A. I. Péter 2:1-10

1. Bevezetés: I. Péter 1:1-2

Péter, Jézus Krisztusnak apostola, a Pontusban, Galátiában, Kappadóciában, Ázsiában és Bithiniában elszéledt jövevényeknek, A kik ki vannak választva az Atya Isten eleve rendelése szerint, a Lélek megszentelésében, engedelmességre és Jézus Krisztus vérével való meghintésre: kegyelem és békesség adassék néktek bőségesen.

Ha Péter szavait szó szerint értelmezzük, akkor egyértelmű, hogy ez a levél nem az egyház egészének íródott, nem is a pogány (nem zsidó) hívők csoportjának, hanem azoknak a zsidó hívőknek, akik Izrael földjén kívül, főleg pogányok lakta területeken éltek. Péter egyszer sem használja az „egyház” kifejezést ebben az apostoli levélben. Az I. Péter 1:1-ben szereplő *elszéledt*, vagyis *diaszpóra* szó zsidó szakkifejezés azokra a zsidókra, akik Izraelen kívül élnek. Két másik alkalommal is használják ezt a szót, János 7:35-ben és Jakab 1:1-ben, s minden bibliamagyarázó megegyezik abban, hogy ez a diaszpórában élő zsidókra utal. Nincs ok arra, hogy I. Péter 1:1 legyen épp a kivétel ez alól, hiszen ez jól illik Péter elhívásába a körülmetélkedés apostolaként (Galátzia 2:7-8). Ráadásul Péter folyamatos utalásokat tesz arra a tényre, hogy olvasói pogányok (nem zsidók) között élnek (I. Péter 2:12, 4:3). Bár sokan a

„pogányok” kifejezést a „hitetlenek” szóval azonosítják, a zsidó használat szerint sosem erre utal, sőt, újszövetségi értelemben sincs így, amint az a konkordanciákban is egyértelműen láthatjuk. Péter a „pogány” szót annak hagyományos értelmében, mint „nem zsidó” nemzetbelit használja. Péter azokhoz a zsidó hívőkhöz szól, akik többségében pogányok lakta területen élnek. Az olyan kifejezések, mint például *a ti atyáitoktól örökölt hiábavaló életetek* (I. Péter 1:18) egyértelműen zsidó felhanggal bír, megkülönböztetve ezeket a zsidó hívőket a rabbinikus judaizmusban töltött régi életüktől.

Az apostoli levél e szakaszában Péter szembeállítja a maradékot a nem maradékkal. Célja az, hogy megmutassa: bár a nem maradék elbukott elhívásában, a maradék nem vallott kudarcot. Ezért tehát, amiről itt Péter ír, nem feltétlenül igaz az egyház egészére, ám kifejezetten azokra a zsidó hívőkre igaz, akikből most Izrael maradéka áll.

2. A maradék lelki állapota: I. Péter 2:1-3

Levetvén azért minden gonosztságot, minden álnokságot, képmutatást, irigykedést, és minden rágalmozást. Mint most született csecsemők, a tiszta, hamisítatlan tej után vágyakozzatok, hogy azon növekedjete; Mivelhogy izleltétek, hogy jóságos az Úr.

Péter kijelentései arra utalnak, hogy azoknak a zsidó hívőknek ír, akiknek szükségük van Isten Igéjének *lelki tejére*.

3. A megütközés köve és botránkozás sziklája: I. Péter 2:4-10

A maradék lelki állapotának jellemzése után az 1-3. versekben Péter a megütközés kövének és a botránkozás sziklájának témájával foglalkozik.

a. A Messiás, az élő kő: I. Péter 2:4

A kihez járulván, mint élő, az emberektől ugyan megvetett, de Istennél választott, becses kőhöz.

Jesuát, a Messiást *élő kőnek* írja le, akit bár az emberek *megvetettek* (elutasítottak), Isten *választottja* és *becses*.

b. A maradék helyzete: I. Péter 2:5

Ti magatok is mint élő kövek épüljete fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokkal áldozzatok, a melyek kedvesek Istennek a Jézus Krisztus által.

Péter – egyértelműen II. Mózes 19:5-6-ra gondolva – kijelenti, hogy a megváltásuk milyensége miatt a zsidó hívők két dologgá váltak: először is *élő kövekké*, amelyek egy *lelki ház* részei. Ez a lelki ház Izrael lelki háza, Izrael maradéka, vagy ahogyan Pál utal rá, *Isten Izraelje* (Galátzia 6:16). Másodszor, a zsidó hívők *szent papság*. Ez is a nemzet egészének elhívása volt. A nép ebben elbukott, ám Izrael maradéka nem vallott kudarcot, és ma *lelki áldozatokkal* áldozik az Úrnak.

c. A maradék és nem maradék közötti különbség: I. Péter 2:6-8

A maradék és nem maradék közötti különbség magyarázatát Péter azzal kezdi, hogy a 6-7a. versekben leírja a maradék helyzetét:

Azért van meg az Írásban: Ímé szegletkövet teszek Sionban, a mely kiválasztott, becses; és a ki hisz abban, meg nem szégyenül. Tisztesség azért néktek, a kik hisztek.

A 6. vers Ézsaiás 28:16-ból idéz, hogy rámutasson: a *szegletkő* a Messiás, aki *kiválasztott* és *becses* Isten az Atya előtt, és akik benne hisznek, nem szégyenülnek meg. A 7a. versben alkalmazza ezt és azt mondja, hogy bár a messiási kő valóban becses, csak azoknak *becses*, akik a maradékot alkotják.

A nem maradék tekintetében a 7b-8. versek ezt írja: *az engedetleneknek pedig: A kő, a melyet az építők megvetettek, az lett a szegletnek fejjé és megütközésnek kövévé s botránkozásnak sziklájává; akik engedetlenek lévén, megütköznek az igében, a mire rendeltettek is.*

A 7b. versben Péter Zsoltárok 118:22-t idézi azért, hogy megmutassa: a messiási követ, akit Izrael vezetői elutasítanak, már megjövendölték. A 8a. versben Ézsaiás 8:14-et idézi, amelyben a hitetlen számára a messiási kő a *megütközésnek kövévé s botránkozásnak sziklája*. A korábban megvitatott Ézsaiás részben láttuk, hogy a próféta a maradék és nem maradék közötti ellentétet foglalkozott. Péter a 8b. versben egy alkalmazással fejezi ezt be: a nem maradék valóban megütközött, hiszen azoknak, akik elutasítják az Igét, ez a sorsuk. Ézsaiás megjövendölte, hogy Immanuel lesz a maradék és a nem maradék között az a pont, amin megoszlanak. Péter azt tanítja, hogy ez ekkorra meg is történt, és Jesua, a Messiás lett a megoszlás új pontja.

d. A maradék helyzete: I. Péter 2:9-10

Ez a rész a maradék helyzetének további jellemzésével zárul a 9a. versben: *Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok.*

Még mindig II. Mózes 19:5-6-ra gondolva Péter még négy jellemzőt ír a maradék helyzetéről Izrael egészével szemben. Először is, *választott nemzetség* Ézsaiás 43:20 alapján. A választott mivolt azt jelenti, hogy Isten kezdeményezte a kiválasztásukat. A *nemzetség* szó használata (angolban faj) azt jelöli, hogy Péter a nemzeti kiválasztásukkal is foglalkozik. Az egyház azonban nem egy nemzetség (egy faj); mindenféle fajból való hívők alkotják. Másodszor, Izrael maradéka *királyi papság*. Az 5. versben a maradékot *szent papságnak* nevezi, ami hangsúlyozza azon jogukat, hogy a mennyei szent hajlékba menetelük van. Most már *királyi papság* is. Mivel a főpap Jézus, Melkisédek rendje szerint való királyi pap (Zsidókhöz írt levél 7:1-28), ezek a hívők *királyi papság*, mivel papok is és királyok is. Jelenleg papokként működnek (Zsidókhöz írt levél 13:15-16), ám a jövőben királyokként működnek majd, és királyi tekintélyt gyakorolnak a Messiási királyságban (Jelenések 5:10, 20:6). Bár igaz, hogy az összes hívő egy papságot alkot, a hívők papságát nem lehet jogosan ebből a részből származtatni; ehelyett a hívők papságának elvét Jelenések 1:6, 5:10, és 20:6 tanítja. Harmadszor, a hívő zsidó maradék *szent nemzet*. Izrael a Sínai hegnél vált nemzetté, és arra lett elhívva, hogy *szent*, a bűntől Istennek elválasztott legyen. A nemzet egésze azonban kudarcot vallott ebben, de a maradék nem. Az egyház nem nemzet (Róma 10:19), hanem különböző népekből származó hívők alkotják. Negyedszer, ők *megtartásra való nép* (angolban: *Isten saját tulajdona*). Ez nem csupán II. Mózes 19:5-6 alapján van így, hanem V. Mózes 7:6, 14:2, 26:18, Ézsaiás 43:21, és Malakiás 3:17 alapján is. Bár nemzetté a Sínai hegnél váltak, néppé Ábrahámon, Izsákon, és Jákobon keresztül. A maradék *Isten saját tulajdona* (megtartásra való nép), hiszen ezeket a zsidó hívőket a Messiás vére vásárolta meg, és ezért kizárólag Istenhez tartoznak (I. Péter 1:18-19).

Miután Péter így jellemezte a maradék helyzetét, megadja a kiválasztásuk okát is a 9b. versben: *hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgait, a ki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket.*

E fogalom hátterében Ézsaiás 43:20-21 áll. *Hirdetniük kell, meg kell mutatniuk Annak hatalmas dolgait – vagy jellemzőit, attribútumait –, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára elhívta őket.* Hirdetniük kell ezt az üzenetet a kívülállóknak.

A 10. vers egy Hóseás 1:10-2:1, és 23-ban található utalással zárul: *akik hajdan nem nép voltatok, most pedig Isten népe vagytok; akik nem kegyelmezettek voltatok, most pedig kegyelmezettek vagytok.*

Korábban a nem maradék részét képezték spirituálisan, *hajdan nem nép voltak, és nem kegyelmezettek*. Most már tagjai a maradéknak, *Isten népe és kegyelmezettek*.

4. Összefoglalás

Összegezve a maradék helyzetét, Péter nem Izraelt és az egyházat különbözteti meg, vagy a nem hívő zsidókat és a hívő pogányokat. A különbség azok között a zsidók között van, akik hisznek, és azok között, akik nem. Péter azt hangsúlyozza, hogy Izrael egészként kudarcot vallott ugyan, ám Izrael hívő maradéka nem vallott kudarcot, így Izrael maradéka teljesíti be az egész népre vonatkozó elhívást. Pál Izraellel kapcsolatos teológiájában ugyanezt állítja Róma 9., 10., és 11-ben.

B. Róma 9:1-11:24

1. Bevezetés

A Rómabeliekhez írt levélről szóló kommentárokból gyakran kihagyják a 9., 10., és 11. fejezeteket. Az ilyen kommentárok nem veszik komolyan azt, amit Isten Izraelről mond, és azt tanítják, hogy az egyház az „új Izrael”. Ebből kifolyólag nem gondolják, hogy ezek a fejezetek fontosak. Talán azért hagyják ki ezeket a részeket, mert amit itt Pál állít, ellentmond a teológiájuknak. Ezek a kommentárok az 1-8 fejezeteket versről-versre, szóról-szóra elemzik, aztán átugranak a 12-16. fejezetekhez, teljesen kihagyva a 9., 10., és 11. fejezeteket. Más kommentárok, amelyek némelyest komolyan veszik ezeket a fejezeteket, és írnak róluk, gyakran pusztán „zárójeles” gondolatoknak tekintik őket, nem Pál fő érvelésének részeként. Mielőtt rátérnénk ezeknek a részeknek az expozíciójára, bevezetőként vegyünk észre három dolgot.

a. A 9., 10. és 11. fejezetek helye

Minden esetben helytelen dolog figyelmen kívül hagyni három egész fejezetet az Írásból, amelyeket Isten helyezett oda, hiszen bizonyára okkal leplezte le azokat. Ráadásul a 9., 10., és 11. fejezetek egyáltalán nem zárójeles gondolatok. Épp ellenkezőleg, nagyon is központiak, hiszen Isten Izraellel való kapcsolatának igazságosságát igazolják.

A Római levél 1-8. fejezeteiben Pál Isten igazságosságának teológiájával foglalkozott, miután 1:1-17-ben bevezette a könyvet. Ezután részletesen rátért Isten igazságának teológiájára, majd az 1-3. fejezetekben rámutatott arra, hogy mindenki híján van Isten igazságos mércéjének, az emberiség egésze, legyen az barbár pogány Róma 1:18-32-ben, művelt pogány Róma 2:1-16-ban, vagy zsidó Róma 2:17-3:18-ban. Pál arra a következtetésre jut Róma 3:19-31-ben, hogy mindnyájan vétkeztek és nem érnek fel Isten igazságához.

Miután megmutatta, hogy mindenki bűnös ember, mind a zsidók, mind pedig a pogányok, és senki nem ér fel Isten igazságához, Pál leírja, mit tett Isten azért, hogy igazságosságot adjon az embereknek: igazságosságot adott nekik Jesuában, a Messiásban lévő üdvösség által. Ennek az üdvösségnek három aspektusa van: a múlt, a jelen, és a jövő. Az üdvösség múltbeli aspektusa a megigazulás (Róma 4:1-5:21); amint valaki hisz, megigazul, Isten őt igaznak nyilvánítja. Az üdvösség jelenbeli aspektusa a megszentelődés (Róma 6:1-8:18); a megszentelés a Szentlélek munkája a ma élő hívők életében, amelynek során a hívőt egyre inkább Isten Fiának képére alakítja. Az üdvösség jövőbeli aspektusa a megdicsőülés (Róma 8:19-39). A megdicsőülés azon tény fényében garantált, hogy a hívők megigazultak, megszentelődnek, s ezért egy nap megdicsőülnek, és olyanok lesznek, mint ő.

A 8. fejezet végén azzal zárja az Isten igazságáról szóló teológiáját, hogy rámutat: mindannak fényében, amit Isten tett a hívőkért a megigazításban, megszentelésben, és megdicsőítésben, semmi nincs, ami elválaszthatná a hívőket Isten szeretetétől. Sem a mennyben, sem a földön, sem a föld alatt, semmi rajtuk kívül álló dolog, semmiféle bennük lévő dolog, még ők maguk sem választhatják el a hívőket Isten szeretetétől.

Az ember azt gondolná, hogy miután Pál mindezeket elmagyarázta, azonnal Isten igazságosságának gyakorlatával kezd el foglalkozni. Az Efézusbeliekhez írt levélben például az 1-3. fejezetekben a teológiával foglalkozott, majd a 4-6. fejezetekben annak a teológiának a

gyakorlati alkalmazásával. A Rómabeliekhez írt levélben azonban miután beszél Isten igazságának teológiájáról, nem folytatja azonnal annak gyakorlati oldalával. Ehelyett a Róma 1-8-ban szereplő, Isten igazságosságáról szóló teológia és annak a 12-16. fejezetben szereplő gyakorlati alkalmazása közé beszúr három fejezetet, amelyek Isten igazságosságával foglalkoznak Izraellel való kapcsolata tekintetében. Miért? Mert a 8. fejezet végét Pál azzal zárta, hogy mindannak fényében, amit Isten tett, Isten ígéreteinek fényében, nincs az égvilágon semmi, ami elválaszthatná a hívőt Isten szeretetétől. Ekkor tiltakozhatnánk és feltehetnénk a következő kérdést: „Vajon Izrael nem rendelkezett isteni ígérettel? Nem kötelezte-e el Isten magát Izraelnek a nemzeti üdvösség és világméretű helyreállítás tekintetében? Izrael többsége azonban a hitetlenség állapotában van. Nem úgy tűnik, mintha Isten betartotta volna az Izraelnek szóló ígéreteit. Ha Isten az Izraelnek szóló ígéreteit sem tartotta be, hogyan feltételezhetnénk, hogy valóban nincs semmi, ami elválaszthatna minket Isten szeretetétől, ha Izraellel így bánt?” Ezért kell Pálnak Isten igazságosságának témájával foglalkoznia az Izraellel való kapcsolata vonatkozásában.

Ezért nem szabad ezt a három fejezetet egyes kommentárokhoz hasonlóan figyelmen kívül hagyni. Nem is szabad rájuk úgy tekinteni, mint pusztán zárójeles gondolatokra, amelyek nem is kapcsolódnak a témához. Épp kulcsfontosságúknak kell tekintenünk őket, hiszen ezek igazolják Isten igazságosságát az Izraellel való kapcsolatában. Hidat képeznek az 1-8. fejezetekben leírt, Isten igazságáról szóló teológia, és a 12-16. fejezetekben szereplő gyakorlat között. Ebben a három fejezetben (9.,10.,11.) Pál elmagyarázza az Izrael maradékának szóló jelenkori programot és azt, hogy a maradék hogyan kapcsolódik mind Izraelhez, mind pedig az egyházhoz.

b. A három kérdés

Bevezetésként a második dolog, amit észre kell vennünk, hogy a Rómabeliekhez írt levélben Pál három kérdésre ad választ az Izraellel kapcsolatos teológia kifejtése során.

Az első kérdés ez: „Ha igaz az, amit Pál Róma 1:16-ban írt, vagyis, hogy az evangélium először a zsidóknak szól, akkor miért tér meg olyan kevés zsidó?”

Pál válaszát összefoglalva Róma 9:1-5-ben azt látjuk, hogy mély szeretetet és szomorúságot érez Izrael iránt. Róma 9:6-13-ban Pál azt tanítja, hogy Izrael nem azért utasította el Jesuát, mint Messiást, mert Isten ígéretei kudarcot vallottak, és nem is azért, mert Isten bármiféle igazságtalanságot tett Róma 9:14-29 szerint. A valódi probléma Róma 9:30-10:21 szerint az, hogy a zsidók maguk elutasították Isten igazságosságát. Ennek ellenére vigasztalást találunk Róma 11:1-10-ben a maradék üdvözülésében a jelen korban a kegyelmi kiválasztás szerint. Róma 11:11-22-ben is láthatjuk a vigasztalást, a pogányok jelenkori elfogadásában. A jövőben is láthatjuk a vigasztalást abban, hogy Izrael egésze hinni fog, és Róma 11:23-32 szerint Izrael jövőbeli helyreállításában. Végül pedig Róma 11:33-36-ban mindezek Isten bölcsességének és dicsőségének bizonyítékai.

A második kérdés ez: „Honnan tudhatják a pogányok, hogy bízhatnak Istenben, amikor még az Izraelnek tett ígéretei sem teljesültek?” Ez logikus kérdés annak fényében, amit Pál a nyolcadik fejezet végén állít. Összefoglalva Pál három választ ad erre a kérdésre. Először is, Izrael kudarcának oka a saját büszkesége és önelégültsége, így a hiba nem Istenben keresendő. Másodsor, az Izrael általi elutasítás nem teljes és nem is átfogó; voltak olyan zsidó emberek, akik nem utasították el Jézust, mint Messiást. Harmadszor, az Izrael általi elutasítás nem végleges; igazság szerint a nép nemzetként elfogadja majd a Messiást valamikor a jövőben.

A harmadik kérdés, amire Pál ebben a fejezetben választ ad, ez: „Az evangélium hirdetése a pogányoknak megsemmisítette Isten Izraelnek tett ígéreteit?” Pál válasza egy igen határozott „nem”.

c. Róma 3:1-2a magyarázata

E három fejezet bevezetéseként az utolsó megjegyzés az, hogy Róma 9., 10., 11-ben Pál bővebben kifejti a Róma 3:1-2a-ban tett kijelentés, amely szerint: *Mi tekintetben különb hát a zsidó? Vagy micsoda haszna van a körülméltékedésnek? Minden tekintetben sok.*

2. Az Izrael elutasításának teológiája: Róma 9:1-29

a. Pál szomorúsága és Izrael kiváltságai: Róma 9:1-5

Pál az Izraelről szóló teológiáját azzal vezeti be, hogy saját szomorúságára mutat, és saját érzelmeit jellemzi az Izrael elutasítása kapcsán az 1-3. versekben: *Igazságot szólok Krisztusban, nem hazudok, lelkiismeretem velem együtt tesz bizonyosságot a Szent Lélek által, hogy nagy az én szomorúságom és szüntelen való az én szívemnek fájdalma; mert kívánám, hogy én magam átok legyek, elszakasztva a Krisztustól az én atyámfiáiért, a kik rokonaim test szerint.*

Pál erős zsidó és farizeus hátérrel rendelkezett, és tudta, hogy az igazság két vagy három tanú bizonyosságával erősítették meg. Az első versben két tanút sorakoztat fel annak a ténynek a bizonyítására, hogy mély szomorúságot érez azért, amiért Izrael elutasítja Jézust, mint Messiást: a *lelkiismeretét* és a *Szentlelket*. Pál *lelkiismerete* és a *Szentlélek* bizonyosságot tesznek arról, hogy igazat mond valamiről. A 2. versben a „valami” az a tény, hogy Pál *nagy szomorúsággal* bír. A görög szó „fájdalmat” jelent, vagyis „olyan elmeállapotot, amely fájdalmat sugároz”. Pálnak *szüntelen fájdalom* van, ami az elmebeli tusakodás fizikai kifejezése. Pál őszintén bizonyosságot tehet a lelkiismerete által, hogy nagy elmebeli gyötrelmet élt át Izrael miatt, és ez az elmebeli gyötrelme fizikai fájdalmat eredményezett. Pál ennyire aggódott saját népe miatt! A 3. versben aztán Pál kifejezte vágyát: *kívánám*. A görög itt a folyamatos múlt (imperfekt) igeidőt használja, kiemelve azt a folyamatos cselekvést a múltban, amely befejezetlen marad. Pál azt kívánja, bárcsak *anathema* lehetne, hogy elválasszasson a pusztulásra, amennyiben ez Izrael azonnali üdvösségét jelentené. Más szóval, hajlandó lett volna a pokolba, a tűznek távába vettetni, ha ez Izrael üdvösségét eredményezte volna. Ez a kívánsága nem általában az elveszettek iránt, hanem kifejezetten a zsidó népre. Ők Pál *rokonai a test szerint*. Nem a lelki testvéreiről van szó, hanem a fizikai testvéreiről, a zsidó népről. Mindezek ellenére megértette, hogy nem így alakulnak majd a dolgok; egyszerűen csak a vágyának adott hangot.

Pál a következőkben Izrael nyolc kiváltságát és előjogait vázolja a 4-5. versekben: *A kik izráeliták, a kiké a fiúság és a dicsőség és a szövetségek, meg a törvényadás és az isteni tisztelet és az ígéretek; A kiké az atyák, és a kik közül való test szerint a Krisztus, a ki mindeneknek felette örökké áldandó Isten. Amen.*

A célja ezeknek a kiváltságoknak és előjogoknak a felsorolásával az volt, hogy megmutassa: valójában Izraelnek el kellett volna fogadnia a Messiást, de nem tette. Ez az ő hibájuk volt, nem Istené.

Ráadásul, ha nem hisznek, ez a nyolc kiváltság és előjog nem garantálja az üdvösségüket. Elsőként a *fiúság*; ez Izrael nemzeti örökbefogadását jelenti, amely által Izrael nemzetként Isten fia lett (II. Mózes 4:22). Ahogyan a hívők is Isten fiai örökbefogadás által, úgy Izrael nemzetként Isten nemzeti fia. Izrael soha nem lett kitagadva ebből a helyzetéből (Ézsaiás 63:16, Jeremiás 3:17-19, 31:9,20). Másodszor a *dicsőség*; ez kifejezetten a *Sékina* dicsőségről szól, Isten jelenlétének látható megnyilvánulásáról. Ez a dicsőség Izraelhez tartozott (többek között II. Mózes 13:20,21, 16:10, 40:34, és 38-ban). Harmadszor, a *szövetségek*; különös tekintettel a négy örök, feltétel nélküli szövetségre, amelyeket Isten kötött Izraellel: az ábrahámi szövetség, a földterület szövetsége, a dávidi szövetség, és az új szövetség. Negyedszer, a *törvényadás*; ez az a feltételes és átmeneti szövetség, amelyet Isten Izraellel kötött: a mózesi szövetség, amelyben benne foglaltatott a mózesi törvény (II. Mózes 19:16, 20:1). Ötödször, az *isteni tisztelet*; ide tartozik a papság, a teljes lévitai intézmény és a

különböző felajánlások. Ezt Zsidókhöz írt levél 9:1-10 megerősíti. Hatodszor, az *ígéret*; ezek kifejezetten a messiási ígéret, az első és a második eljövétel ígérete, a messiási királyság megalapítása, amelyen keresztül a Messiás igazságban uralkodik a világ és kifejezetten Izrael felett. Hetedszer, az *atyák*; ők a pátriárkák: Ábrahám, Izsák, és Jákob (V. Mózes 10:14-15, Zsidókhöz írt levél 11:1-12:2). A zsidó nép általuk jött létre és alapozódott meg. A meghatározás szerint az a zsidó, aki Ábrahám, Izsák, és Jákob leszármazottja. A nyolcadik és egyben utolsó Izraelhez tartozó kiváltság, amit megemlít, az a Messiás maga. A Messiással kapcsolatban három dolgot jelent ki. Először is, *test szerint* – ami az emberi mivoltát hangsúlyozza. Jézus zsidónak született, tehát fizikai kötődése volt Izraelhez (Máté 1:1, Galátzia 4:4, Zsidókhöz írt levél 7:14). Pál azon állítását, hogy a Messiás Izraelhez tartozik, Jesua maga is megerősítette akkor, amikor kijelentette, *hogy Izrael házának elveszett juhaihoz* jött (Máté 15:24). Másodszor: *mindenek felett* áll; ezzel hangsúlyozva teljhatalmát. Harmadszor: *örökké áldandó Isten*, ami az istenségét hangsúlyozza; ő az örökké áldott Isten.

b. Az Izrael elutasítása a bibliai történelem fényében: Róma 9:6-3

(1) A két Izrael: Róma 9:6

Nem lehet pedig, hogy meghiúsult legyen az Isten beszéde. Mert nem mindnyájan izraeliták azok, kik Izráeltől valók.

Pál ezt az egységet a hatodik versben a „de” szóval kezdi, hogy megmutassa, magyarázatba kezd. Nem az a gond, hogy Isten Igéje vagy Isten ígéretei kudarcba fulladtak, vagy *meghiúsultak* volna. Isten Igéje és Isten ígérete nem fulladtak kudarcba. Pál a bibliai történelmet használja annak bemutatására, hogy a zsidók pusztán azért, mert Ábrahám magjának természetes leszármazottjai, nem feltétlenül az áldás örökösei is egyben. Bár vannak olyan áldások, amelyek a természetes leszármazással járnak együtt, vannak Istennek egyéb olyan ígéretei, amelyek más dolgoktól függenek. Az üdvösséggel kapcsolatos lelki áldásoknak például nem az a feltétele, hogy valaki Ábrahám természetes leszármazottja legyen, hiszen önmagában a fizikai leszármazás nem elegendő. Bár ez az ábrahámi szövetség közegébe helyezi az egyént, valami másra van szükség. Ez a vers ennek az egész egységnek a kulcsa. A görögből *meghiúsulnak* fordított szó jelentése „kiesni”, vagy „elesni valamitől”. Ezt a görög szót használja Jakab 1:11 és I. Péter 1:24 a virágok hervadására, és Apostolok Cselekedetei 27:17,26 és 29 a kijelölt vagy egyenes úttól való eltérésre. A lényeg az, hogy Isten Igéje nem tért el az egyenes úttól, vagyis Isten tervétől és céljától. Izrael elutasítása nem tette hiábavalóvá Isten Igéjét. Valójában nagyon is az isteni terv és program része volt, hogy Izrael elutasítsa Jesua messiási mivoltát.

Pál további magyarázatát a *mert* kötőszóval kezdi. Sok más esethez hasonlóan a *mert* szót itt is magyarázó kötőszóként használja. A magyarázat a következő: *nem mindnyájan izraeliták azok, kik Izráeltől valók*. Fontos, hogy ne értsük félre ezt a verset. Pál itt nem Izraelt és az egyházat, nem is a zsidókat és pogányokat különbözteti meg egymástól, hanem azokat a zsidókat, akik hisznek, azoktól a zsidóktól, akik nem hisznek, vagyis a maradékot a nem maradéktól. Az első kifejezés a *mindnyájan izraeliták* a hívő zsidó maradékra utal, a hívő természetes magra (leszármazottakra). A második kifejezés: *Izraeltől valók*, a teljes nemzetre utal, az összes természetes magra (leszármazottra). Más szóval, Izrael egésze nem egyenlő az igaz Izraellel, vagyis a hívő Izraellel. Pál állítása szerint két Izrael létezik: először is Izrael egésze, amelybe Ábrahám, Izsák, és Jákob összes leszármazottja beletartozik; másodszor pedig Izrael népén belül ott van Isten Izraelje, a hívő Izrael, az igaz Izrael. A kontraszt a hívő és nem hívő zsidók között áll fenn. Van egy Izrael, amely a teljes népből áll, és a fizikai Izrael összességén belül létezik egy spirituális Izrael. A spirituális Izraelt az Írás sosem azonosítja az egyházzal, hanem mindig a hívő zsidókra utal a nemzeten belül. Pál így magyarázza azokat a kijelentéseket, amelyeket Róma 2:28-29-ben tett.

(2) Két illusztráció: Róma 9:7-13

Miután Pál kijelenti, hogy két Izrael létezik, s különbség van Izrael egésze és a hívő maradék Izrael között, két ószövetségi illusztrációt ad. Az első illusztráció Ismáelről és Izsákról szól a 7-9. versekben: *Sem nem mindnyájan fiak, kik az Ábrahám magvából valók; hanem: Izsákban neveztetik néked a te magod. Azaz, nem a testnek fiai az Isten fiai; hanem az ígéret fiait tekinti magul. Mert ígéretnak beszéde ez: Ez idő tájban eljövök, és Sárának fia lesz.*

Az első illusztráció célja az, hogy rámutasson: Ábrahám valódi gyermekei azok a fizikai leszármazottai, akik hisznek. Az ígéretek pedig nem minden fizikai leszármazottnak, hanem csak azoknak a fizikai leszármazottnak adatnak, *akik az ígéret fiai.*

A második illusztráció Ézsau és Jákob a 10-13. versekben: *Nemcsak pedig, hanem Rebeka is, ki egytől fogant méhében, Izsáktól a mi atyántól: Mert mikor még meg sem születtek, sem semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek, hogy az Istennek kiválasztás szerint való végzése megmaradjon, nem cselekedeteből, hanem az elhívótól, megmondott neki, hogy: A nagyobbik szolgál a kisebbiknek. Miképpen meg van írva: Jákóbot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem.*

Az első illusztrációban a két fiúnak egy apja volt, de más-más anyja. A második illusztrációban mindkét fiúnak ugyanaz volt az apja és az anyja, valójában ikrek voltak.

A két illusztrációt használva Pál négy dolgot állít. Először is, bár Izrael kudarcot vallott, Isten Igéje nem vallott kudarcot; Isten terve továbbra is halad a maga útján, és minden terv szerint halad. Másodszor, a spirituális áldások nem fizikai leszármazás vagy személyes érdem kérdése. Harmadszor, a spirituális áldások Isten kegyelméből, és kizárólag Isten akaratából adatnak. Negyedszer, kizárólag a fizikai származás miatt nem lehet szert tenni ezekre az ígéretekre; ehhez a fizikai leszármazás és annak spirituális alkalmazása egyaránt szükséges. Amit Pál nem mond, és nem is fog soha ilyet állítani, hogy ezek az ígéretek elvették a fizikai Izraeltől és az egyháznak adattak. Azt állítja, hogy ezeket az ígéreteket megkapja majd a fizikai Izrael, ám közülük is csak azok, akik hisznek. I. Péter 2:1-10-hez hasonlóan Izrael maradéka az, aki elnyeri a spirituális ígéreteket.

c. Izrael elutasítása a bibliai elvek fényében: Róma 9:14-29

Az Izrael elutasításáról szóló teológia e részében Pál két kérdést tesz fel, és választ is ad mindkettőre: először: „Igazságtalan-e Isten?”, és másodszor: „Miért fedd még mindig Isten?”

(1) Igazságtalan-e Isten? Róma 9:14-18

Mit mondunk tehát: Vajon nem igazságtalanság-é ez az Istentől? Távol legyen!

Az első kérdést a 14. vers első része vezeti be: *Mit mondunk tehát?* Amikor Pál ezekkel a szavakkal vezet be egy kérdést, az minden esetben cáfolandó kérdés. A kérdés maga ez: *Vajon nem igazságtalanság-é ez az Istentől?* Igazságtalanság-e Isten részéről az, hogy Izraelnek csupán a hívő részét választotta, és nem annak egészét? Ismétlem, a kérdésre tagadó választ vár, s ez a 14b-18. versekben három pontban látható is.

Az első válasz a 14. vers második részében található: *Távol legyen!* A görög kifejezés jelentése: „Soha se történjen ilyen!” „Felejtsd el!” Ez a görög nyelvben használt lehető legerősebb tagadás.

A második válasz a 15-16. versekben megmutatja, hogy Istennek abszolút jogában áll úgy osztogatni a könyörületességét, ahogy az neki tetszik: *Mert Mózesnek ezt mondja: Könyörülök azon, a kin könyörülök, és kegyelmezek annak, a kinek kegyelmezek. Annakokáért tehát nem azé, a ki akarja, sem nem azé, a ki fut, hanem a könyörülő Istené.* A 15. versben Pál II. Mózes 33:19-et idézi. Ha Isten kegyelme ingyenes és nem kiérdemelhető volt Mózes felé, akkor mennyivel inkább igaz ez másokra nézve. Mózes a földön élő összes ember közül a legszelídebbnek nevezte, mégsem a szelídsége volt az, amely kiérdemelte Isten irgalmát. Isten

irgalma teljes mértékben független bármilyen emberi érdemtől, s ha ez igaz volt Mózes esetében, akkor minden bizonnyal igaz mindenkire.

A válaszadás után Pál a 16. versben logikus következtetésre jut. Az *annakokáért tehát* kifejezés logikus következtetésre utal az imént elmondottak alapján: a könyörületeség nem attól függ, aki akarja, sem attól, aki fut. Más szóval, az irgalom nem az emberi cselekedet függvénye. Az irgalom kizárólag Isten kegyelmének függvénye. Isten úgy döntött, hogy Izraelnek csupán a hívő részén könyörül, vagyis Izrael maradékán.

A 17-18. versekben a harmadik válasz II. Mózes 9:16 versét idézi: *Mert azt mondja az írás a Faraónak, hogy: Azért támasztottalak téged, hogy megmutassam benned az én hatalmamot, és hogy hirdessék az én nevemet az egész földön. Annakokáért a kin akar könyörül, a kit pedig akar, megkeményít.* A 17. versben Pál egy újabb írásrészlet mutat be az isteni teljhatalom bizonyítására, arra, hogy Istennek abszolút szabadsága van az emberekkel való bánásmódjában. Mózesben Isten jóságát látjuk, a fáraóban pedig Isten szigorúságát. Azt mutatja, hogy Isten a történelem ezen adott pontján felemelte fáraót és trónra ültette, hogy például szolgáljon arra, miről is szól az isteni igazságosság. Istennek egy azonnali és egy távoli célja is volt ezzel. Az azonnali cél ez volt: *hogy megmutassam benned az én hatalmamot.* A távoli cél pedig ez: *hogy hirdessék az én nevemet az egész földön,* és ez meg is történt. Negyven évvel később, amikor Józsué belépett az ígért földjére, a kananeusok még mindig félték, mert hallották, hogy mit tett Isten Egyiptommal és a fáraóval (Józsué 2:8-11). Pál ekkor egy másik logikus következtetést von le a 18. versben: *Annakokáért akin akar könyörül; Mózes a könyörületeségre kiválasztott ember példája. Az, akit pedig akar, megkeményít* kifejezés a fáraóra utal, aki a megkeményítés példája ítéletre. Izrael maradéka Isten könyörületeségének alanya, a nem maradék pedig Isten megkeményítéséé.

(2) Miért fedd hát engem? Róma 9:19-29

A második kérdést emberi szemszögből teszi fel Pál a 19. versben: *Mondod azért nékem: Miért fedd hát engem? Hiszen az ő akaratának kicsoda áll ellene?*

A kérdés az: „Ha Isten az, aki megkeményíti a szíveket, hogyan okolhat bárkit, amikor az azt teszi, amit Isten akart, hogy tegyen?” Pál erre a kérdésre nem ad közvetlen választ, hanem a szív hozzáállását vizsgálja, amely ezt a kérdést felteszi. A kérdés azt feltételezi, hogy a kérdező teljesen megfélekezett a teremtmény Teremtőhöz fűződő viszonyáról, az ember Istenhez fűződő viszonyáról.

Pál a kérdés megválaszolását azzal kezdi, hogy az agyag és a fazekas illusztrációját használja a 20-21. versekben: *Sőt inkább kicsoda vagy te óh ember, hogy versengsz az Istennel? Avagy mondja-é a készítmény a készítőnek: Miért csináltál engem így? Avagy nincsen-é a fazekasnak hatalma az agyagon, hogy ugyanazon gyuradékból némely edényt tisztességre, némelyt pedig becstelenségre csináljon?*

Az illusztráció célja az, hogy az embert a Teremtővel szemben a megfelelő kapcsolatba helyezze: ha Isten úgy döntött volna, senki sem üdvözülhetne, hiszen *nincs aki keresse az Istent* (Róma 3:11). Az emberek nem azért vesznek el, mert megkeményednek; azért keményednek meg, mert már elveszettek. Már telve vannak bűnnel; Isten igaz mércéjéhez nem érnek fel, és azért vesznek el, mert bűnösök és nem keresik Istent.

Az illusztrációt az alkalmazás követi a 22-23. versekben: *Ha pedig az Isten az ő haragját megmutatni és hatalmát megismertetni kívánván, nagy békességes türéssel elszenvedte a harag edényeit, melyek veszedelemre készítették, és hogy megismertesse az ő dicsőségének gazdagságát az irgalom edényein, melyeket eleve elkészített a dicsőségre, mit szólhatsz ellene?*

A 22. versben Pál a hitetleneket először a *harag edényeiként* írja le. Itt a mediális ígét használja, ami azt jelenti, hogy az emberek készítették fel önmagukat a veszedelemre vagy pusztulásra. A saját bűnük kárhoztatja őket, hiszen a valóságban Isten *hosszútűrő*. Isten

irgalmas, és nem lehet ellene valós panasz. Isten *nagy békességes tűréssel szenvedte el* azokat az edényeket, amelyek önmagukat a veszedelemre készítették fel.

A 23. versben Pál az *irgalom edényeit* jellemzi. Itt a szenvedő alakot használja, ami azt mutatja meg, hogy ők az üdvösségre készítették fel, fel lettek készítve. Míg az emberek a veszedelemre készítik fel magukat, Isten azokat, akik hisznek, az üdvösségre készíti fel. Azokkal, akiket az üdvösségre készít, megismerteti *dicsőségének gazdagságát*, amelyeket előre elkészített a *dicsőségre*.

A 24. versben ekkor egy új igazságra derít fényt: *A kívül el is hívott minket nemcsak a zsidók, hanem a pogányok közül is.*

Bár Pál elsősorban a nemzet kiválasztásával foglalkozott, ugyanez az elv érvényes az egyéni kiválasztásra is. Egészen eddig Pál a zsidók két különböző csoportjával foglalkozott: azokkal a zsidókkal, akik hittek, és azokkal, akik nem. Most a pogányok, nem zsidók elhívása felé fordul rámutatva arra, hogy Isten a pogányok közül is üdvösségre hívott embereket.

Amint Pál a 25-29. versekben a következtetés felé halad, a 24. verstől folytatja, és rámutat arra, hogy a pogányok között is találhatóak irgalom edényei a 25-26. versek szerint: *Amint Hóseásnál is mondja: Hívom a nem én népemét én népemnek; és a nem szerettet szeretettnek. És léssen, hogy azon a helyen, a hol ez mondatott nekik: Ti nem vagytok az én népem, ott az élő Isten fiainak fognak hívadni.*

Itt Hóseás próféta könyvének két részletét idézi. Ez nem a hóseási prófécia beteljesedése, hanem annak alkalmazása egy hasonló helyzet miatt. A 25. vers Hóseás 2:23-ból idéz, ahol Isten kihirdette, hogy Izrael az ő népe; ám bűnük miatt kiűzte őket az ígért földjéről. Egy időre *nem én népemmé* lettek. Bár helyzetileg Izrael mindenkor Isten népe, csak akkor tapasztalják meg ennek előnyeit, amikor hisznek. Tapasztalati szempontból Izrael Isten népeként kezdte, ám Isten később azt mondta, hogy nem fogják élvezni egy ideig annak előnyeit, hogy ők Isten népe. Izrael azonban később bűnbánatot tart, és tapasztalatilag ismét Isten népe lesznek. Hóseás tehát arról a folyamatról beszélt, amelyben Izrael a *nem én népem* pozíciójából az *én népem* pozícióba kerül.

A 26. vers Hóseás 1:10 verset idézi, amelyben hasonló helyzet állt elő a hívő nem zsidókkal. A nem zsidók (pogányok) a hitetlenség állapotában *nem én népem* voltak, ám most, hogy az irgalom edényeivé tétettek, és Isten az üdvösségre alkalmassá tette őket, *én népemmé* váltak; tehát a nem én népem állapotából átkerültek az *én népem* állapotába. E miatt a hasonlóság miatt alkalmazható rájuk Hóseás 2:23 és 1:10. Pál itt a pogányok elhívásával foglalkozik. Hóseás Izraelre, pontosabban a 10 törzsre gondolt. Péter a maradékra alkalmazta ezt a részt, szembeállítva a maradékot a nem maradékkal. Pál azonban a hasonló helyzet miatt a pogányokra alkalmazza ezt a verset.

Bár sok pogány vált az irgalom edényévé, Izraelből sokan a harag edényeivé váltak a 27-29. versek szerint: *Ésaiás pedig ezt kiáltja Izrael felől: Ha Izrael fiainak száma annyi volna is, mint a tenger fővenye, a maradék tartatik meg. Mert a dolgot bevégezi és rövidre metszi igazságban; mivel rövidesen végez az Úr a földön. És a mint Ésaiás előre megmondotta: Ha a Seregeknek Ura nem hagyott volna nekünk magot, olyanokká lettünk volna, mint Sodoma, és Gomorához volnánk hasonlók.*

A 27-28. versekben Pál Ésaiás 10:22-23-ból idéz. A 27. vers lényege az, hogy *a maradék tartatik meg*. A 28. vers lényege pedig az, hogy Isten beteljesíti a célját és a maradék megmarad. Pál itt megerősíti a 6. versben kifejtett lényegét, miszerint Isten Igéje nem vallott kudarcot csak azért, mert Izrael, mint nép elutasította a Messiást. Mindez része volt Isten tervének, Isten Igéje tehát terv szerint halad.

A 29. versben Ésaiás 1:9-ből idéz rámutatva arra, hogy ha Isten nem avatkozott volna közbe a kegyelemmel, akkor teljes mértékben elpusztultak volna. A maradék az, nem pedig a nép összessége, akin keresztül Isten betölti majd a programját. Isten a hívő maradék miatt tartja életben a népet; ezért a hívő maradék felelőssége az, hogy az egész népet életben tartsa. A

zsidók kiirtására tett összes kísérlet azért vallott következetesen kudarcot, mert a zsidók között mindig is volt hívő maradék.

d. Összefoglalás

Az első rész összefoglalásaként Pál megmutatja, hogy Jesua messiási mivoltának Izrael általi elutasítása nem azt jelentette, hogy Isten terve és programja meghiúsult, megrövidült vagy elmaradt volna; sőt, pont így haladt minden az isteni terv szerint. Isten programjának része volt, hogy Izrael elutasítja Jesua messiasságát, és pont Izrael ezen elutasítása miatt terjedt ki az irgalom a pogányokra. A pogányoknak adott irgalom nem a zsidók teljes kizárását jelentette, hiszen a zsidók között is létezik egy maradék, amely üdvözítő hitre jut. Az irgalom edényei mind a zsidók, mind pedig a pogányok között megtalálhatóak csakúgy, mint ahogyan a harag edényei is. Az evangélium azért terjedt szabadon a nem zsidók között, mert Izrael, mint nép elutasította azt. Ezt Isten már az Ószövetségben eltervezte, mert amiről Pál itt tanít, azt Ézsaiás már könyvében a 49:1-13 részben megjövendölte.

3. Izrael elutasításának magyarázata: Róma 9:30-10:21

Az előző részben Pál azt tárgyalta, hogyan utasította el Izrael Jesua messiási mivoltát az isteni teljhatalom szempontjából. Ebben a részben azt magyarázza el, miért vallott kudarcot Izrael az emberi felelősség szempontjából.

a. A nép botránkozása: Róma 9:30-33

Pál azzal kezdi, hogy egy ellentmondást jellemez a 30-31. versekben: *Mit mondunk hát? Azt, hogy a pogányok, a kik az igazságot nem követték, az igazságot elnyerték, még pedig a hitből való igazságot; Izrael ellenben, mely az igazság törvényét követte, nem jutott el az igazság törvényére.*

A 30. versben a pogányok – a zsidókkal ellentétben – nem rendelkeztek az *igazság törvényével*, amely megeleveníthette volna erkölcsi érzéküket; nem is próbálták meg elérni az igazságosságot úgy, mint a zsidók. Ennek ellenére ezek a pogányok igazságra jutottak, mert a hit, nem pedig a cselekedet alapján jöttek. Ám a 31. versben Izrael követte ugyan az igazságot, de nem jutott igazságra.

A 32. vers első felében Pál megmagyarázza ezt a paradoxont: *Miért? Azért, mert nem hitből keresték, hanem mintha a törvény cselekedeteiből volna.*

Izrael azért nem jutott el az igazságra, azért nem nyerte el az igazságosságot, mert nem hit alapján közelítettek hozzá, hanem saját cselekedeteikben bíztak, amelyek végül nem vezették őket el az igazságra. Így Izrael, aki kereste ugyan az igazságot, kudarcot vallott az igazság megszerzésében, mert cselekedetek által próbálták elérni azt. A pogányok, akik nem keresték az igazságot, végül mégis elérték, mert hit által találtak rá.

A 32. vers második részében és a 33. versben Pál ennek eredményét írja le: *Mert beleütköztek a beleütközés kövébe, amint meg van írva: Ímé beleütközés követ és megbotránkozás szikláját teszem Sionba; és a ki hisz benne, nem szégyenül meg.*

A 32. vers második fele beszél annak eredményéről, hogy mit jelentett cselekedetek, és nem hit alapján keresni az igazságot: *beleütköztek a beleütközés kövébe*. A problémát az okozta, hogy Izrael kerülte a hitet és ragaszkodott a cselekedetekhez. Ez azért történt, mert Izrael vétkezett: megütközött, megbotránkozott a Messiásba vetett hit általi megigazulás tanában. A cselekedetek általi megigazulás megközelítése magában hordozta magának a Messiásnak az elutasítását is. Az üdvösség kizárólag kegyelemből, a Messiásba vetett hit által történik, semmi más nem kell hozzá. Ebben a versben látjuk, hogy Jézus a *botránkozás kövévé* vált, mert benne kell hinniük az üdvösségért. Amikor nem bíztak benne, beleütköztek, megbotlottak benne, és ennek eredményeként nem jutottak el az igazságra. Az igazságot a törvényen keresztül keresték és megbotránkoztak.

A 33. versben Pál Ézsaiás 8:14-et idézi, amely megerősíti mind a beleütközés, mind az elutasítás hozzáállását. Jézus tiszta hit általi, cselekedetektől mentes üdvösségi ajánlata két dolognak bizonyult: *a beleütközés kövének, és a megbotránkozás sziklájának*. Beleütköztek a kizárólag kegyelemből, hit általi üdvösség tanába, és megbotránkoztak rajta. Pál ezek után Ézsaiás 28:16-ot idézi a hívőket illetően: ők nem szégyenülnek meg az üdvösség e tanán. A zsidó maradék nem botránkozott meg Jesuán. A zsidó hívő számára Jézus nem a beleütközés köve és a megbotránkozás sziklája; hanem *szenhely* (Ézsaiás 8:14), és *drága (becses)* (I. Péter 2:1-10).

Először Ézsaiás tanított úgy a Messiásról, mint aki a beleütközés köve és a megbotránkozás sziklája, majd Pál és Péter továbbvitte ezt a gondolatot. Mindhárman rámutatnak a maradék és a nem-maradék közötti különbségre ezzel a kővel kapcsolatban.

b. Izrael tudatlansága az üdvösség csatornájával kapcsolatban: Róma 10:1-11

Miután Pál beszél a nép botránkozásáról, a mögötte meghúzódó okot is kifejti, vagyis a tudatlanság példáiról beszél. Minden egyes tudatlanság egymásra épül.

(1) Pál személyes vágya: Róma 10:1-2

Atyámfiainak, szívem szerint kívánom és Istentől könyörgöm az Izrael idvességét. Mert bizonyosságot teszek felőlök, hogy Isten iránt való buzgóság van bennök, de nem megismerés szerint.

Amint Pál elkezd leírni tudatlanságukat az üdvösség csatornájával kapcsolatban, ismét kifejezi személyes *vágyát*, ahogyan azt a 9. fejezet elején is tette. Az első versben *atyámfiainak* szólítja őket, ezáltal azonosítva a hívőket önmagával. Minden hívőnek osztoznia kell tehát ugyanebben a *vágyban*. Ezzel a teherrel és vágygal kapcsolatban Pál kijelenti: *Istentől könyörgöm az Izrael idvességét*. Pál folyamatosan imádkozott azért, hogy a zsidó nép megtérjen. Pál vágya az volt, hogy láthassa a zsidó nép megtérését, nem pusztán nemzeti szinten, hanem egyéni szinten is.

A 2. versben Pál bizonyosságot tesz a zsidóknak. Bizonyosságot tesz arról, hogy a zsidó emberekben *van Isten iránti buzgóság*, és ez a buzgóság Pál fájdalmának okozója. A gond az, hogy a *buzgóságuk nem megismerés szerinti* buzgalom, hiszen az őszinteség nem elegendő. Ez a vers ennek a résznek a kulcsa, ahogyan az első fő egység kulcsa Róma 9:6 volt. Bár a zsidó nép rendelkezett Isten ismeretével, nem ismerték Istent a Messiásban, ami pedig elengedhetetlen az üdvösség szempontjából. A görög szövegben Pál azt írta, hogy *gnózzissal* rendelkeztek, ami „ismeretet, tudást” jelent, de nem volt meg nekik az *epignózis*, ami „teljes ismeretet” jelent. Hóseás is ugyanerről beszélt: Izrael azért elveszett, mert *tudomány nélkül való* a lelki igazság terén (Hóseás 4:6).

(2) A törvényi igazságosság és a hitbeli igazságosság közötti különbség: Róma 10:3-11

(a) Törvényi igazságosság: Róma 10:3-5

Mert az Isten igazságát nem ismervén, és az ő tulajdon igazságukat igyekezték érvényesíteni, az Isten igazságának nem engedelmessé váltak. Mert a törvény vége Krisztus minden hívőnek igazságára. Mert Mózes a törvényből való igazságról azt írja, hogy a ki azokat cselekszi, él azok által.

Pál ismét hangsúlyozza a kudarcukat, amennyiben *a törvényből való igazságra* nem jutottak el. A 3. versben látjuk, hogy kudarcuk abban gyökerezett, hogy *nem ismerték Isten igazságát*; ez a megigazítás, amelyet a hívőknek adományoznak. Ők azonban nem keresték *Isten igazságát*, nem keresték azt, hogy hit által igaznak nyilvánítsák őket. Ehelyett *saját igazságukat akarták megalapozni*; ez a megigazulás, amely által az egyén megpróbálta megtartani a törvényt. A saját igazságukat akarták megalapozni a saját dicsőségükre, cselekedetek által. Amint megpróbálták saját cselekedeteik által megalapozni az igazságot, ez

egyben azt is jelentette, hogy *elutasították azt, hogy alávessék magukat Isten igazságának*. Mivel Isten igazsága kizárólag kegyelemből, hit által érhető el, ez engedetlen tettek bizonyult.

A 4. versben Pál megmagyarázza ennek okát: *Mert a törvény vége Krisztus minden hívőnek igazságára*. A *vége* szó a görögben a *telos*. Ez a görög szó két dolgot jelenthet. Először is jelenthet „megszüntetés”, vagyis a Messiás a törvény megszüntetése. Másodszer a *telos* szó jelenthet célt is, vagyis a törvény célja a Messiás volt. A törvény önmagában nem végleges, sokkal inkább az volt a szándéka, hogy az egyént a Messiásba vetett hitre jutassa. Más részekből egyértelmű, hogy a szó mindkét jelentése igaz. A Messiás volt a törvény célja abban, hogy hitre vezesse az egyént (Galátzia 3:10-4:7). Jesua halála ugyanakkor a törvénynek is véget vetett (II. Korinthus 3:1-18, Zsidókhöz írt levél 7:11-18). A szó elsődleges jelentése azonban a „megszüntetés”. A Rómabeliekhez írt levél szövegekörnyezetében Pál már kijelentette, hogy Mózes törvényének többé nincs hatalma a hívő fölött (Róma 7:4-6). Akárhogy is, Izrael, mint egész, mindkét esetben elbukott; Izrael nem ismerte fel, hogy a törvény célja a Messiásba vetett hit, és hogy a törvény megszűnt, mint életviteli szabályzat. A törvény sosem volt az üdvösség eszköze. Arra sem ébredtek rá, hogy a törvény hatálytalanná vált, és Jézus az, akin keresztül az ember eléri az igazságosságot, nem pedig a törvény cselekedetein keresztül.

Az 5. versben mondandóját bizonyítandó, Pál a III. Mózes 18:5 verset idézi, ahol maga Mózes is látta, hogy lehetetlen betartani a törvényt. Ebben a bizonyos részben az ellentét nem a törvény és a hit között van, hanem a törvényből eredő igazságosság és a hitből eredő igazságosság között. Senki nem juthat el a törvényből eredő igazságra, hiszen képtelen tökéletesen betartani a törvényt. Ezért az egyetlen mód, ahogyan az ember megigazulhat vagy igaznak nyilváníthatják, a hit alapján történik. A törvényi igazságosság a törvény cselekedeteiből próbálja meg elérni az igazságosságot, és nem látja, hogy az üdvösséget kizárólag kegyelemből, a Messiásba vetett hit által lehet elérni.

(b) Hitbeli igazságosság: Róma 10:6-11

Pál a 6-7. verseket a hitbeli igazságosság jellemzésével kezdi: *A hitből való igazság pedig így szól: Ne mondd a te szívedben: Kicsoda megy föl a mennybe? (azaz, hogy Krisztus aláhozza;) Avagy: Kicsoda száll le a mélységbe? (azaz, hogy Krisztust a halálból felhozza.)*

Ezekben a versekben Pál V. Mózes 30:12-13-ból idéz, amikor is Mózes elmagyarázta Isten igazságosságának közelségét. Azt mondta, hogy az embernek nem kell felmennie a *mennybe* azért, hogy lehozza, és a *mélységbe* sem kell alászállni, hogy felhozza. Amit Mózes Izraelnek mondott, itt a Messiásra vonatkozik. Ennek az igazságnak a megszerzéséhez az embernek nem kell sem a mennybe, sem a pokolba mennie, mert független az emberi érdemtől. Nem az embernek kell kezdeményeznie a tetet-öltést azért, *hogy Krisztust lehozza*, hiszen ez már megtörtént. Nem az embernek kell kezdeményeznie a feltámadást sem, *hogy Krisztust felvigye*, hiszen már ez is megtörtént. A hitbeli igazságosságot nem az emberi érdem kezdeményezi.

Pál ezután V. Mózes 30:14-et idézi, és a 8. versben ezzel elmagyarázza a hitbeli igazság eszközt: *De mit mond? Közel hozzád a beszéd, a szádban és a szívedben van: azaz a hit beszéde, a melyet mi hirdetiünk.*

Az eszköz *a szádban és a szívedben van*, megmutatva ezáltal annak közelségét és hozzáférhetőségét. A *hit beszéde* az üzenet, az üzenet témája pedig a hit. Ez az üzenet, vagy evangélium, amit Pál hirdetett.

A 9-11. versekben Pál elmagyarázza, hogy az egyetlen dolog, ami abszolút lényeges az üdvösséghez, az a hit: *Mert ha a te száddal vallást teszel az Úr Jézusról, és szívedben hiszed, hogy az Isten feltámasztotta őt a halálból, megtartatol. Mert szívvel hiszünk az igazságra,*

szájjal teszünk pedig vallást az idvességre. Mert azt mondja az írás: Valaki hisz ő benne, meg nem szégyenül.

A 9-10. versek megmutatják, hogy a hit természetesen árad ki a megvallásban: szájjal teszünk vallást *az Úr Jézusról*; szívvel hisszük, hogy Isten feltámasztott a halálból. *Mert szívvel hiszünk az igazságra, szájjal teszünk pedig vallást az idvességre.* Ez a mondatszerkezet, száj-szív, szív-szaj azt jelenti, hogy a hit és a vallástétel egy időben történik. A vallástétel nem később történik, az üdvösség elnyerésének részeként. A szívbeli hit igazságot és megigazulást eredményez. A megvallást Istennek tesszük. Ennek a megvallásnak a tartalma az, hogy Jesua meghalt a bűneinkért, eltemették, és feltámadt. A hit tartalma az, hogy Jézus a Megváltó; ez az, amit az egyén megvall abban a pillanatban, hogy hisz.

A 11. versben Pál Ézsaiás 28:16-ból idéz, hogy bizonyítsa: az üdvösség egyetlen feltétele a hit. Érvelésének lényege az, hogy az egyetemes módja az üdvösség elnyerésének hiten keresztül van.

c. Izrael tudatlansága az üdvösség egyetemes jellegéről: Róma 10:12-13

Mert nincs különbség zsidó meg görög között; mert ugyanaz az Ura mindenknek, a ki kegyelemben gazdag mindenkhez, a kik őt segítségül hívják. Mert minden, a ki segítségül hívja az Úr nevét, megtartatik.

Az első tudatlanság téves következtetéshez, a második tudatlansághoz vezetett, amely szerint Istennek az volt a szándéka, hogy csak zsidó embereket mentsen meg. Korábban Pál már bizonyította, hogy az Ószövetségben az üdvösség mindazoknak szólt, akik hittek, és nem az emberi cselekedetekre alapozódott. A 12. versben Pál bebizonyítja, hogy az üdvösség egyetemesen vonatkozik minden emberre, aki hisz. Mivel az üdvösség ingyenes, szükségszerűen egyetemes is. Ingyenes a zsidóknak és a pogányoknak (nem zsidóknak) egyaránt, és abban, ahogyan az ember megtér, *nincs különbség.* Róma 3:22-23-ban rámutatott, hogy minden ember bűnös, zsidók és pogányok egyaránt. Most pedig rámutat arra, hogy mindannyian üdvözülhetnek, zsidók és pogányok egyaránt. A zsidók Ura a pogányok Ura is; *ugyanaz az Úr.* Ez az Úr bánásmódjában *gazdag* a kegyelemben, és válaszol *mindenkinek, aki segítségül hívja Őt.* Ennek bizonyítására Pál Joel 2:32-ből idéz, ami annyiban bizonyíték az egyetemességre, hogy bárki, *aki segítségül hívja az Úr nevét, megtartatik.* A 12. versben a hangsúly Isten jellemén van: ő mindenek ura. A 13. versben pedig a hangsúly Isten ígéletén van: *minden, a ki segítségül hívja az Úr nevét, megtartatik.* Ebbe beletartoznak mind a zsidók, mind pedig a pogányok.

Pál nem azt állítja, hogy a zsidók és pogányok közötti összes különbség eltöröltetett. A lényeg itt az, hogy az üdvösség módját tekintve nincs különbség. Mindenki kegyelemből, hit által üdvözül. Am Izrael tudatlansága az üdvösség egyetemes jellegét illetően arra készítette őket, hogy megütközzenek a Jesuába mint Messiásba vetett hiten. Mivel a törvény a zsidóknak és nem a pogányoknak adatott, a zsidó emberek azt a téves következtetést vonták le ebből, hogy Isten a zsidókat meg akarta váltani, de a pogányokat nem. Arra a téves következtetésre jutottak, hogy az üdvösség nem elérhető a pogányok számára, hacsak nem öltik magukra teljes mértékben a törvény cselekedeteit; azt feltételezték, hogy ha a pogányok megtartják a törvényt, akkor üdvözülnek. Az üdvösség azonban sosem a törvény alapján, hanem kegyelemből, hit által történt. Ez igaz mind a zsidók, mind pedig a pogányok esetében.

d. Izrael tudatlansága az evangélium egyetemes hirdetésével kapcsolatban: Róma 10:14-21

A második tudatlanság a harmadikhoz vezetett, vagyis ahhoz, hogy nem szükséges a pogányok számára hirdetni az üdvösség üzenetét, hiszen Isten csak a zsidókat szándékszik megváltani. Ebben a részben újabb bizonyítékot találunk arra, hogy Izrael megütközése saját hibája volt, nem pedig Istené. Az üdvösség természete – amelyet épp az imént magyarázott el

– szükségszerűen azzal jár, hogy megkülönböztetés nélkül hirdessék. Az üdvösség ilyen szabad felajánlása mindenki számára botránkyó volt a nem hívő zsidó nép szemében, de nem hivatkozhattak arra, hogy nem hallottak erről.

A 14. és 15. versekben Pál bemutatja a prédikálás folyamatát: *Mimódon hívják azért segítségül azt, a kiből nem hisznek? Mimódon hisznek pedig abban, a ki felől nem hallottak? Mimódon hallának pedig prédikáló nélkül? Mimódon prédikálnak pedig, ha el nem küldetnek? A miképen meg van írva: Mely szépek a békesség hirdetőinek lábai, a kik jókat hirdetnek!*

Minden egyes kérdés kapocs az érvelés folyamatában, minden egyes következtetést hallgatólagosan feltételez, és ezek alkotják a következő kérdés alapját. Ezekben a kérdésekben Pál négy dologra mutat rá. Először is, hit nélkül nem lehet segítségül hívni az Úr nevét. Másodsor, hallás nélkül nincs hit; a hitnek tartalommal kell bírnia, és az embernek hallania kell a hit tartalmát, mielőtt elhinné. Harmadsor, nincs hallás prédikálás nélkül. Negyedszer, nincs prédikálás elküldés nélkül. Az egyetemes evangélium az egyetemes üdvösség szükségszerű velejárója, és ehhez az evangélium egyetemes hirdetése szükséges. Izrael elutasította a prédikálást, s az elutasítás oka a tudatlanságuk volt. Itt Pál Ézsaiás 52:7-et idézi annak bemutatására, hogy az üzenetet már prédikálták, de egyszerűen nem hitték el. Az előző probléma miatt, vagyis az üdvösség egyetemes jellegének elutasítása miatt nem hirdették a hit általi üdvösséget a pogányoknak. Ám nem lehet elhívás hit nélkül, és hit sem lehet hallás nélkül; nem hallhatnak prédikálás nélkül, és nem prédikálhatnak anélkül, hogy elküldenék őket.

Mivel Izrael kudarcot vallott az elküldésben, a pogányok nem hallottak. Tény, hogy ez nem volt igaz Izraelre, hiszen Pál a 16-18. versekben megmutatja, hogy hallották az üzenetet: *De nem mindenkinek engedelmeskedtek az evangéliomnak. Mert Ézsaiás azt mondja: Uram! Kicsoda hitt a mi beszédünknek? Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által.* A 16. versben az *engedelmeskedtek* szó jelentése „önkéntes alávetettség”. Pál rámutat arra, hogy nem vetették alá magukat önként az evangélium követelményeinek. Majd Ézsaiás 53:1-et idézi, hogy bebizonyítsa az engedelmesség elmulasztását, s ez az Ézsaiásban szereplő fejezet Jézus messiási mivoltának Izrael általi elutasításával foglalkozik.

A 17. versben a hit és hallás kapcsolatáról beszél. A kapcsolat abban áll, hogy kell, hogy legyen egy üzenet, amiben lehet hinni. Hogyan hihetne azonban egy üzenetben, ha nem is hallja? Ahhoz, hogy elhiggyünk egy üzenetet, előbb hallanunk kell, a hallás pedig Isten Ígéje által történik.

A 18. versben Pál megmutatja, hogy a zsidóknak megvolt az üzenet. A problémát nem a hallás hiánya jelentette, hanem az engedelmesség hiánya. Pál Zsoltárok 19:4-et idézi, hogy a zsidó népnek ez megbocsáthatatlan, hiszen az üzenetnek, amely a természetben vagy általános kijelentésen át érkezett, hitre kellett volna juttatnia őket. Számukra azonban több hirdettetett a természet üzeneténél, hiszen nekik megvolt az evangélium, ami különleges kijelentés. Eddigre az evangéliumot már szinte minden zsidó közösségben prédikálták. Ez azt mutatja, hogy Izrael hallott.

A 19-20. versekben Pál ószövetségi próféciaikat idéz, V. Mózes 32:21 és Ézsaiás 65:1, amelyekben olyan üdvösséget vártak, amely minden nemzethez elküldetik, és a népek között a pogányok is befogadják majd: *De mondom: Avagy nem hallották-é? Sőt inkább az egész földre elhatott az ő hangjok, és a lakó föld véghatáráig az ő beszédök. De mondom: Avagy nem ismerte-é Izrael? Először Mózes mondja: Én titeket felfingereltek egy nem néppel, értelmetlen néppel haragítalak meg titeket. Ézsaiás pedig bátorságosan ezt mondja: Megtaláltak azok, a kik engem nem keresnek; nyilvánvaló lettem azoknak, a kik felőlem nem kérdezősködtek.*

A pogányok elfogadták azt az üzenetet, amelyet a zsidó nép elutasított. Akik hisznek, új egységet alkotnak, akik cserében majd féltékenységre ingerlik a zsidókat – erről Pál Róma

11:11-14-ben ír majd részletesebben. Ez az új csoport azonban nem nemzet, hanem egy *nem nép*, hiszen minden nemzetből való hívőkből áll.

Végül azzal fejezi be, hogy Ézsaiás 65:2-t idézi, amelyben megmutatja, hogy bár Izrael elutasította őt, Isten mindig szeretettel áll Izraelhez, a 21. versben: *Az Izráelről pedig ezt mondja: Egész napon kiterjesztettem kezeimet az engedetlenkedő és ellenmondó néphez.*

Isten folyamatosan nyitva tartja a kezét; akármikor is akar Izrael válaszolni, elfogadja őket. Izrael elutasította az Urat, ám az Úr nem utasította el Izraelt; még mindig vár arra, hogy befogadja Izraelt.

4. Izrael elutasításának vigasztalása: Róma 11:1-24

a. Izrael elutasítása nem teljes: Róma 11:1-10

Mondom tehát: Avagy elvetette-é Isten az ő népét? Távol legyen; mert én is izráelita vagyok, az Ábrahám magyából, Benjámin nemzetségéből való.

A *tehát* szó az első verset Róma 10:21-hez kapcsolja, amely Izraelt a hitetlenség állapotában írja le. Pál ezzel a kérdéssel kezdi: *Avagy elvetette-é Isten az ő népét?* Ez a kérdés a Róma 10:21-ben elhangzott kijelentésre alapul, és azt mutatja, hogy ebben a két versben szereplő *nép* ugyanaz kell, hogy legyen, Izrael nemzete. Ezekben a versekben Pál azt tanította, hogy Jesua messiási mivoltának elutasítása Izrael által nem teljes vagy végleges, mert még ma is vannak zsidó emberek, akik üdvözítő ismeretre jutnak Jézus messiási mivoltában. A válasz gyorsan érkezik: *Távol legyen!*, vagy ahogyan a görög nyelv erőteljesebben kifejezi: „Soha ne essen meg ez!” „Vesszen az ilyen gondolat!” A gond nem az volt, hogy Isten *elvetette a népét*. A tény, hogy Izrael elutasította Jesua messiáságát, nem jelenti azt, hogy Isten is elutasította Izraelt. Ők még a hitetlenségükben is az ő népe. Ahogyan Pál is mondta, Isten nem vetette el a népét. Ha ezt tette volna, az azt jelentené, hogy egyetlen zsidó sem térhetne meg. Ennek bizonyítására Pál önmagát idézi először példaként. A tény, hogy Pál maga is zsidó hívő volt, két dolgról árulkodott. Először is arról, hogy nem a teljes Izrael utasította el a Messiást. Másodszor pedig arról, hogy Isten nem utasította el, nem vetette el az ő népét. Különben Pál sem lett volna megtérve. Bár a többség nem hisz, Isten mégsem vetette el az ő népét, nem utasította el a választott nemzetét. Az a tény, hogy Pál Izraelre a jelenkorban *saját népeként* utal, azt bizonyítja, hogy még mindig ők a választott nép.

Pál ezek után Isten választását ismerteti a 2. vers első felében: *Nem vetette el Isten az ő népét, melyet eleve ismert.*

Az Isten és az ő népe közötti kapcsolat az eleve ismereten alapszik. Isten az ő eleve ismerete alapján kiválasztotta Izraelt annak ellenére, hogy tudta, Izrael el fogja utasítani Jézus messiáságát. Isten eleve ismeretének elve maga tiltja Izrael elvetésének elvét. Mivel Izrael választott nép, Isten nem vetheti el őket.

Ezek után azt szemléltetve, hogy nem Pál nem volt egyedül Jesua messiáságába vetett zsidó hitével, a következő versekben a maradék elhívásának témájával foglalkozik, a 2. vers második részétől a 10. versig. Számos más zsidó is üdvözítő hitre jutott, mind a múltban, mind pedig a jelenben. Pál Illés történelmi példáját említi a 2b-4. versekben: *Avagy nem tudjátok-é, mit mond az írás Illésről? a mint könyörög Istenhez Izráel ellen, mondván: Uram, a te prófétáidat megölték, és a te oltáraidat lerombolták; és csak én egyedül maradtam, és engem is halálra keresnek. De mit mond néki az isteni felelet? Meghagytam magamnak hétezer embert, a kik nem hajtottak térket a Baálnak.*

A lényeg itt az, hogy megmutassa: Isten mindig megtartott egy maradékot, akkor is, ha néha a maradék nagyon kicsiny is volt. Bár a hitehagyás a zsidók körében általános volt, nem volt univerzális. Pál Illés példájával azt mutatja meg, hogy ami igaz ma, mindig igaz volt: a maradék jut el a megváltó hitre. Illés korában a maradék csak *hétezer emberre* rúgott. Ami Jézus szolgálata óta történt, az nem újdonság, mert a zsidók történelmében a többség mindig is a hitetlenség állapotában volt.

Illés példája után Pál az 5. versben az alkalmazásról beszél: *Ekképen azért most is van maradék a kegyelemből való választás szerint.*

Az *eképpen* kifejezés az összehasonlítás, és az *azért* szó a következtetés; ami akkor igaz volt, ma is igaz: *Ekképen azért most is van maradék a kegyelemből való választás szerint.* Pál kinyilvánítja, hogy a kegyelem választása az a mérce, amely által a maradék létrejön. Nem Mózes törvénye alapján (Róma 10:4), hanem a kegyelem alapján. Pál a görög befejezett időt használja, amely azt mutatja, hogy a maradék a múltban is létezett, és még most is létezik a jelenben. Az 5. vers jelenlegi maradéka megfelel Illés kora *hétezer emberének*. Ez a maradék a Galátzia 6:16-ban említett Isten Izraelje.

A 6. versben Pál megadja a magyarázatot: *Hogyha pedig kegyelemből, akkor nem cselekedetekből: különben a kegyelem nem volna többé kegyelem.*

Tudatosítja a lényegét, amely szerint a *kegyelem* és a *törvény* közösen kizárják egymást; ugyanezt a lényegét emelte ki a 10. fejezetben. Ha *kegyelemből* van, akkor nem lehet *cselekedetekből*; mégpedig azért nem, mert akkor „a kegyelem többé nem lenne kegyelem”. Senki, még egy zsidó ember sem tarthat igényt Istenre; Isten kizárólag kegyelemből, hit által vált meg embereket mind a zsidók, mind a pogányok közül. Az üdvösség alapjait tekintve a törvény és a kegyelem, a cselekedetek és a hit egymást együttesen kizáró tényezők.

A 7. versben Pál logikus következtetésre jut: *Micsoda tehát? A mit Izrael keres, azt nem nyerte meg: a választottak ellenben megnyerték, a többiek pedig megkeményítették:*

Micsoda tehát? A következtetés ez: amit Izrael egésze keresett, azt *nem nyerte meg*. Izrael egésze az igazságosságot kereste a saját cselekedeteik és a törvény cselekedetei alapján, így nem nyerték el azt. A *választottak* igazságosságot *nyertek*, a *többiek pedig megkeményítették*. A megkülönböztetés itt sem az egyház és Izrael között van, vagy a zsidók és a pogányok között, hanem azok között a zsidók között, akik hisznek, és akik nem. Amit Izrael egésze nem nyert el, Izrael maradéka elnyert. A zsidó hívők elnyerték Isten igazságosságát. Ugyanerre a következtetésre jut I. Péter 2: 1-10. Bár Izrael egésze kudarcot vallott Isten igazságosságának elnyerésében, az Izraelen belüli maradék nem vallott kudarcot. Ez az a maradék, a zsidó hívők, akik Isten Izraelje. Ismétlem, a megkülönböztetés a maradék, vagyis *a választottak, akik megnyerték*, és a nem maradék, vagyis a *többiek, akik megkeményítették* között van.

A 8-10. versekben Pál az Ószövetségből idéz, hogy megmutassa: Izrael jelenlegi megkeményedésére az Ószövetség mindhárom része számított: *A mint meg van írva: Az Isten kábultság lelkét adta nekik; szemeket, hogy ne lássanak, füleket, hogy ne halljanak, mind e mai napig. Dávid is ezt mondja: Legyen az ő asztaluk törvé, hálóvá, botránkozássá és megtorlássá. Sötétüljenek meg az ő szemeik, hogy ne lássanak, és az ő hátokat mindenkorra görbítsd meg.*

Idézi a törvényt V. Mózes 29:4-ből, a prófétákat Ézsaiás 29:10-ből, és az írásokat Zsoltárok 69:22-23-ból, hogy megmutassa: Izrael egésze megkeményedett.

Róma 11:1-10 lényege tehát az, hogy amíg Izrael, mint nemzet kudarcot vallott az igazságosság elérésében, Jesua messiasságának elutasítása nem teljes elutasítás; vannak hívő zsidó emberek. Ezek a zsidó hívők eljutottak Isten igazságosságára. Jelenleg vannak olyan zsidó hívők, akik a kegyelem választása szerinti maradék. Ahelyett tehát, hogy a hívő kisebbség létét használná bizonyítékul arra, hogy Isten elvetette a népét, a valóságban épp ez a bizonyíték annak, hogy nem tett ilyet.

b. Izrael megütközésének célja: Róma 11: 11-15

Pál ismét felveti a megcáfolásra váró kérdést a 11. vers első részében: *Annakokáért mondom: Avagy azért botlottak-é meg, hogy elessenek? Távol legyen!*

Az *annakokáért mondom* kifejezés veti fel a kérdést: *Azért botlottak-é meg, hogy elessenek?* Izrael botlása Róma 9:30-33-ben azért történt vajon, hogy Izrael elbukjon? Az volt a célja, hogy Isten elutasítsa és elvesse a népét? Pál a többségre utal, akik megbotlottak. A Pál által

használt görög szó a *bukásra* a „teljes és visszavonhatatlan bukásra” utal. Az volt tehát Izrael botlásának célja, hogy Izrael visszavonhatatlanul elbukjon, és soha ne álljon újra talpra? Pál megadja a választ: *Távol legyen.* „Soha ne történjen ilyen!” „Vessen az ilyen gondolat!” Isten hűségének fényében ez elképzelhetetlen. Elbotlottak, de nem azért, hogy visszavonhatatlanul elbukjanak. Isten azért tervezte Izrael botlását, hogy a pogányok megtérjenek, ám a pogányok megtérése alá van rendelve, vagy alávetett a zsidók megtérésének.

Miután ezeket elmondta, Pál a 11. vers második részétől a 15. versig elmagyarázza a pogányok üdvösségének célját. A 11. vers második felétől a 14. versig a következőket mondja: *Hanem az ő esetük folytán lett az üdvesség a pogányoké, hogy ők felingereltessenek. Ha pedig az ő esetük világnak gazdagsága, és az ő veszteségek pogányok gazdagsága, mennyivel inkább az ő teljességök? Mert néktek mondom a pogányoknak, a mennyiben hát én pogányok apostola vagyok, a szolgálatomat dicsőítem, ha ugyan felingerelhetném az én atyámfiait, és megtarthatnék közülök némelyeket.*

A 11. vers második felében a cél az, hogy a zsidókat *féltékenységre* ingerelje. Ez utalás V. Mózes 32:21-re, amit már Róma 10:19-ben is idézett. Arra a kérdésre, hogy „Miért vált meg ma Isten pogányokat?” a válasz az, hogy féltékenységre ingerelje a zsidókat. A *féltékenységre ingerelni* kifejezés görög szó, amelynek jelentése „odamenni valaki mellé azért, hogy forrjanak, sisteregjenek féltékenységükben”. Isten azért váltja meg a pogányokat, hogy a hívő pogány a hitetlen zsidó mellé menjen, és a zsidó ember féltékeny legyen arra, amije a pogány hívőnek van olyannyira, hogy maga is a Messiásban hívővé válik.

A 12. vers ellentétbe állítja a részlegest és a teljességet. A részlegességet illetően a nép mára a hívők maradékára redukálódott, ám a jövőben a nemzet egészének nemzeti megtérése jön el, és ez lesz az ő *teljességük*. Pál rámutat arra, hogy mivel Izrael botlása a pogányok üdvösségére történt, ami *a világ gazdagsága*, vagy a pogányok gazdagsága, s ennek a ténynek néhány kulcsfontosságú leckéhez kell vezetnie. Izrael botlásának céljával kapcsolatban az első lecke, amit meg kell tanulnunk, hogy Izrael nem visszavonhatatlan bukással botlott el, hanem azért, hogy az üdvösség eljuthasson a pogányokhoz is.

Most, hogy az üdvösség eljutott a pogányokhoz, a pogányok üdvösségének célja az, hogy a zsidókat féltékenységre ingereljük, és ezáltal üdvösségre vezessék őket a 13-14. versek szerint. Izrael botlásának célja a pogány üdvösség volt, és a pogányok üdvösségének célja pedig a zsidók üdvössége. Isten úgy döntött, hogy munkájához ezt a módszert választja.

Izrael botlásának céljával kapcsolatban egy második leckét is megtanulhatunk a 15. versből: *Mert ha az ő elvettetésök a világnak megbékélése, micsoda lesz a felvételök hanemha élet a halálból?*

A második lecke az, hogy mindez Izrael számára áldással ér véget. Pál kijelenti, hogy ha Izrael botlása a pogány világ megbékélését jelentette, akkor Izrael *felvétele* (befogadása) életet jelent a halálból. Ez a kijelentés szól Izrael helyéről Isten áldásában. Izrael hitetlensége a hit helyreállítására irányult; Izrael bukása pedig a végső visszanyerésére irányult. A 12. versben szereplő *teljességük* Izrael teljes helyreállítására utal. Ha Izrael bukása által a pogányok megkapták az evangéliumot, akkor mennyivel inkább áldottak lesznek a pogányok Izrael visszatérése miatt. Ez érvelés a kevesebből több elv mellett. Ha a pogányok ekkora áldásban részesültek Izrael botlása révén, gondoljunk csak bele mennyivel több áldásban részesülnek majd a pogányok akkor, amikor Izrael megtér. Ez vezet majd a második eljövételhez és a királyság megalapításához. Ezért munkálkodott Pál olyan erőteljesen a pogányok között. Így még több zsidó lesz féltékeny és jut hitre, s ez cserébe még nagyobb áldást eredményez a pogányoknak.

Ebben a részben Pál azt emeli ki, hogy Isten terve volt, hogy Izrael elutasítsa Jézus messiási mivoltát; egy időre az evangélium kiment a pogányokhoz, s ez alatt az idő alatt féltékenységre ingerlik a zsidókat, amíg végül Izrael egésze üdvözülni. Pál Ézsaiás 49:1-13 részre épít, ahol

Ézsaiás is ugyanezt tanította, vagyis hogy a Messiás eljön Izraelhez, Izrael elutasítja őt, s ekkor a Messiás egy időre a pogányok világosságává válik, ám végül Izrael visszatér hozzá és helyreáll. Pál semmi újat nem állít itt, csupán rámutat arra, hogy Ézsaiás 49. hogyan teljesedik be ma. Az 1-10. versekben Pál azt tanította, hogy még mindig létezik a maradék, akik üdvözítő hitre jutnak. A 11-15. versekben pedig most azt állítja, hogy a zsidók most elsődlegesen úgy jutnak hitre, hogy a pogány hívők féltékenységre ingerlik őket.

c. Az olajfa: Róma 11:16-24

Pál ezt a részt azzal kezdi, hogy a 16. versben az olajfát állítja elének példaként és elvként: *Ha pedig a zsenge szent, akkor a tészta is; és ha a gyökér szent, az ágak is azok.*

A *ha* vagy „most” kötőszó adja meg az okát a jövőbeli nemzeti helyreállításban való hitnek. A példa a *zsenge* és a *gyökérről* szól, amelyek Ábrahámra, Izsákra, Jákobra, és az ábrahámi szövetségre utalnak. Ők *szentek* voltak, mivel Isten elválasztotta és megszentelte őket egy isteni célra. Izrael, mint nemzet a *tészta* és az *ágak*. Ez az elv IV. Mózes 15:17-21-re alapul: a *zsenge* és *gyökér* szentsége vagy megszenteli a *tészta*t és az *ágakat is*. Amint a *zsenge* megszenteli az egész aratást (a *tészta*), úgy egy napon egész Izrael is megszentelt lesz. A pátriárkákkal kötött ábrahámi szövetség az alapja az Izrael eljövendő nemzeti üdvösségével kapcsolatos várakozásnak.

A *természeti ágak* a zsidók, vagy Izrael, és a vad olajágak a pogányok a 17. versben: *Ha pedig némely ágak kitörttek, te pedig vadolajfa létedre beoltattál azok közé, és részese lettél az olajfa gyökerének és zsrjának;*

Ebben a részben az olajfa nem Izraelt, és nem is az egyházat képviseli, hanem a spirituális áldás helyét. Izrael az olajfa tulajdonosa, ám maga a fa nem Izrael. Az áldás helyének a *gyökere* az ábrahámi szövetség. Pál itt ugyanazt állítja, mint Efézus 2:11-16-ban és 3:5-6-ban. A nem zsidók a hitük miatt most az ábrahámi szövetségben tartalmazott zsidó spirituális áldások *részeseivé váltak*. Ez az olajfa képviseli az áldás helyét, s most a pogányok beoltattak az áldásnak eme helyére és részesülnek a fa nedvéből. A pogányok nem „átvevői”, hanem résztvevői a zsidó spirituális áldásoknak. Ebben a versben beszél a *vad olajfa*ágak beoltásáról a jó olajfába. Pál kritikusan megjegyezték, hogy Pál nyilvánvalóan nem értett a kertészkedéshez, hiszen természetellenes dolog vad olajfaágot jó olajfába oltani. Pál pedig pontosan erre akart rámutatni; természetellenes a pogányok számára, hogy az áldás ezen helyére legyenek beoltva, amely az ábrahámi szövetségből ered. A 24. versben Pál kijelenti, hogy ez *természetellenes*. Rendszerint az efféle beoltás gyümölcstelen. Pál itt azt mondja, hogy Isten valami természetellenest cselekszik: a pogányokat olyan áldás helyére viszi, amely a zsidó szövetségekre alapul.

A 18-22. versekben Pál figyelmeztet: *Ne kevélykedjél az ágak ellenében: ha pedig kevélykedel, nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged. Azt mondod azért: Kitörttek az ágak, hogy én oltassam be. Úgy van; hitetlenség miatt törtetek ki, te pedig hit által állasz; fel ne fuvalkodjál, hanem félj; Mert ha az Isten a természet szerint való ágaknak nem kedvezett, majd néked sem kedvez. Tekintsd meg azért az Istennek kegyességét és keménységét: azok iránt a kik elestek, keménységét; irántad pedig a kegyességét, ha megmaradsz a kegyességben; különben te is kivágatol.*

A figyelmeztetés az, hogy a pogány áldás alapja a hit, nem az érdem; ha a pogányok az áldás helyén akarnak maradni, hitben kell folytatniuk. Izrael bukásából kell tanulniuk. Nem hívőkkel és nem hívőkkel foglalkozik, hanem zsidó nemzetbeliekkel és pogányokkal. A zsidók nemzetbeliként az áldás helyén voltak, ám a hitetlenségük miatt *kitörttek*. Most a pogányokat találjuk az áldás helyén; ám ha elbuknak a hitben, ők is kitörtnek az áldás helyéről. Ez nem az üdvösség elvesztését jelenti, hanem az áldás helyéről való eltávolítást. A pogányokat figyelmezteti, nehogy kevélykedjenek a *természetes ágakkal* szemben, hiszen

nem önfenntartóak; a gyökér tartja fenn őket, vagyis az ábrahámi szövetség, ami zsidó szövetség.

Pál a következőkben Izrael végső helyreállítása melletti érvelését mutatja be a 23-24. versekben: *Sőt azok is, ha meg nem maradnak a hitetlenségben, beoltatnak; mert az Isten ismét beolthatja őket. Mert ha te a természet szerint való vadolajfából kivágattál, és természet ellenére beoltattál a szelíd olajfába: mennyivel inkább beoltatnak ezek a természet szerint valók az ő saját olajfájukba.*

A 23. versben Pál rámutat arra, hogy Izrael helyreállításának egyetlen kerékkötője a saját hitetlenségük, hiszen Isten teljességgel képes *ismét beoltani őket*.

A 24. versben aztán megadja az okot, amiért mindenkinek várnia kell Izrael helyreállítását. Pál azt állítja, hogy ez az *ő saját olajfájuk*. Ez az olajfa, az áldásnak ez a helye Izraelhez tartozik. Hogyan? Az áldás helye arra a négy feltétel nélküli szövetségre alapul, amit Isten kötött Izraellel. Mivel ezek zsidó szövetségek, az áldás helye jogosan a zsidókhoz tartozik. Ez része Izrael Róma 3:1-2-ben szereplő előnyének. A pogányok pusztán részesei ennek, és osztoznak a zsidók szövetségi áldásaiban. Emiatt elvárjuk, hogy Izrael helyre legyen állítva ebben. Hiszen ha Isten a *természet ellenére* vad olajfaágakat ültet a *jó olajfába, mennyivel inkább* visszaoltja a természetes ágakat *a saját olajfájukba*. A tény, hogy Izrael birtokolja a fát, azt mutatja, hogy Izrael nem maga a fa, hiszen a tulajdonos és a tulajdon külön egységek. Miután megmutatta a várakozást, Pál az ezt követő részben kinyilvánítja, hogy pontosan ez fog történni egy napon.

III. A JÖVŐ

A. Izrael maradéka a nagy nyomorúság ideje alatt

Minden egyéni zsidó, aki a nagy nyomorúság hét éve alatt megtér, része Izrael maradékának. Ebben benne foglaltatik a 144,000 zsidó (Jelenések 7), és azok a jeruzsálemi zsidók, akik a nagy nyomorúság közepén válnak hívökké (Jelenések 11:13). Minden egyes zsidó hívő ide tartozik, akik a 144,000 prédikálására vagy a Jelenések 11-ben szereplő két tanú bizonyosságára válik hívővé. Ide tartozik még Jelenések 12:17 maradéka, akiket Sátán különleges módon támad.

B. A hűséges maradék

1. A meghatározás

Lesz a zsidó lakosságnak egy olyan nagy része, akik csak a nagy nyomorúság végén válnak a maradék tagjaivá. Őket a hűséges maradéknak nevezhetjük. Az összes rájuk vonatkozó részre alapozva ez lesz az a csoport, akik a nagy nyomorúságot túlélő egyharmadnyi nemzet többségét alkotják. A nagy nyomorúság alatt Jesua messiási mivoltában ugyan nem hisznek majd, ahogyan az Antikrisztusban sem. Ők a Dániel 9:27-ben szereplő „nem sokak”, akik elutasítják, hogy bármi közülük is legyen a szövetséghez. Ők azok, akik Ézsaiás 28:16 szerint *nem futnak*. Abban az értelemben hűségesek, hogy hisznek Izrael Istenében az ószövetségi kijelentés értelmében, és ez a bizodalomuk. Ennek ellenére végül eljutnak Jézus, mint a Messiás ismeretére.

2. A hűséges maradék ténye: Ézsaiás 10:20-23

És léssen ama napon, hogy többé nem támaszkodik Izráel maradéka és a ki megmaradt Jákób házából, az őt nyomorgatóhoz, hanem támaszkodik az Úrhoz, Izráel Szentjéhez hűségesen; A maradék megtér, a Jákób maradéka az erős Istenhez. Mert ha néped Izráel számszerint annyi lenne is, mint a tenger fövénye, csak maradéka tér meg; az elvégezett pusztulás elárad igazsággal! Mert elvégezett pusztítást cselekszik az Úr, a seregek Ura, mind az egész földön.

A 20. vers azt állítja, hogy Izrael többi részével ellentétben a maradék *az Úrhoz (Jehovához) támaszkodik, Izrael Szentjéhez*. A 21. versben Ézsaiás kihirdeti, hogy végül visszatérnek majd Izrael Istenéhez, s ezt a visszatérést csakis Jesuába a Messiásba vetett hiten keresztül érhetik el. A 22. vers első része rámutat arra, hogy a zsidók számbeli fölénye ellenére csak a maradék fog visszatérni Istenhez. A 22. vers második része és a 23. vers szerint a pusztulás rendelete *elvégeztetik* az egész földön, ám a maradék túléli ezt. Az itt használt szavak többnyire ugyanazok, mint az Ézsaiás 28:22-ben használtak, ahol a pusztítás rendelete a hét éves szövetség aláírásával egyidejűleg adatik ki, s ugyanez az esemény jegyzi egyben a nagy nyomorúság kezdetét is. A két Ézsaiásban szereplő rész összevetéséből egyértelműen látszik, hogy a nagy nyomorúság alatta maradék túléli az Antikrisztus általi zsidóüldözést és a föld masszív pusztulását. Ezért utalnak rá mint aki Izraelből *megmaradt (megszabadult)* a 20. versben, valamint Ézsaiás 4:2-ben, 10:20-ban, 37:31-32-ben, Joel 2:32-ben és Abdiás 17-ben.

3. A hűséges maradék védelme: Ézsaiás 41:8-16

De te Izrael, én szolgám, Jákób, a kit én elválasztottam, Ábrahámnak, az én barátomnak magva; Te, a kit én a föld utolsó részéről hoztalak és véghatáraitól elhívtalak, és ezt mondom néked: Szolgám vagy te, elválasztottalak és meg nem utállak: Ne félj, mert én veled vagyok; ne csüggedj, mert én vagyok Istened; megerősítelek, sőt megsegítelek, és igazságom jobbjával támogatlak. Ímé, megszegyenülnek és meggyaláztatnak, a kik fölgerjednek ellened, semmivé lesznek és elvesznek, a kik veled perlekednek. Keresed őket és meg nem találod a veled versengőket; megsemmisülnek teljesen, a kik téged háborgatnak. Mivel én vagyok Urad, Istened, a ki jobbkezedet fogom, és a ki ezt mondom néked: Ne félj, én megsegítelek! Ne félj, férgecske Jákób, maroknyi Izrael, én megsegítelek, szól az Úr, a te megváltód, Izraelnek Szentje! Ímé, én teszek éles, új cséplőhengerré, a melynek két éle van; hegyeket csépelj és zúzz össze, és a halmokat pozdorjává tegyed. Te szórd, és a szél vigye el őket, és elszéleszsze őket a forgósél, és te örülsz az Úrban, és dicsekedel Izraelnek Szentjében.

Ez az ígélet arra, hogy a hűséges maradék megtartatik a hatalmas üldöztetés közepette, Sátán a zsidók elpusztítását célzó hadjáratában a nagy nyomorúság második felében.

4. Gondoskodás a hűséges maradék számára

a. Ézsaiás 41:17:20

A nyomorultak és szegények keresnek vizet, de nincs, nyelvök a szomjúságban elepedt: én, az Úr meghallgatom őket, én, Izrael Istene, nem hagyom el őket. Kopasz hegyeken folyókat nyitok és a rónák közepén forrásokat; a pusztát vizek tavává teszem és az aszú földet vizeknek forrásivá. A pusztában cédrust, akácztot nevelek és mirtust és olajfát, plántálok a kietlenben cziprust, platánt, sudarczédrussal együtt, hogy lássák, megtudják, eszökbe vegyék és megértsék mindnyájan, hogy az Úrnak keze mívelte ezt, és Izrael Szentje teremtette ezt!

Ebben a fejezetben a csodálatos gondoskodás arra készíti őket, hogy átgondolják Istennel való kapcsolatukat. Csakúgy, ahogyan Isten csodálatos módon gondoskodott vízről és élelemről sínai *pusztájában*, ugyanezt fogja tenni a nagy nyomorúság ideje alatt is, amikor a zsidók a *pusztába* menekülnek.

b. Ézsaiás 65:8-16

Így szól az Úr: Mint a mikor mustot lelnek a fűrtben, ezt mondják: ne vedd el, mert áldás van benne, ekként cselekszem szolgálaimért, és nem vesztelek mindent el! És nevelek Jákóbból magot, és Júdából, a ki hegyeimnek örököse legyen, és bírák az választottaim, és szolgálaim lakjanak ott! És lesz Sáron nyájak legelőjévé, és Ákhor völgye barmok fekvőhelyévé népem számára, a mely engem keresett. Ti pedig, a kik az Urat elhagytátok, a kik szent hegyemről elfeledkezétek, ti, kik Gádnak asztalt készíttetek, és Meninek italáldozatot töltötök, titeket én a kard alá számlállak, és mindnyájan leborultok megöletésre: mert hívtalak és nem feleltetek,

szóltam és nem hallottátok: a gonoszt cselekedtetek szemeim előtt, és a mit nem szerettem, azt választottátok. Azért így szól az Úr Isten: Ímé, szolgálaim esznek, ti pedig éheztek, imé, szolgálaim isznak, ti pedig szomjúhoztok, imé, szolgálaim örvendnek, de ti megszegyenültök! Ímé, szolgálaim vígnak szívök boldogságában, és ti kiáltani fogtok szívetek fájalmában, és megtört lélekkel jajgatni fogtok; És átok gyanánt hagyjátok itt neveteket az én választottaimnak, és megöl titeket az Úr Isten, és szolgálait más névvel nevezi, hogy a ki magát áldja e földön, áldja magát az igaz Istenben, és a ki esküszik e földön, esküdjék az igaz Istenre, mert elfeledvék a régi nyomorúságok, és mert elrejtvék szemeim elől.

Ebben a részben egyértelművé válik, hogy amíg a hitehagyottak szenvednek és meghalnak, a hűséges maradék isteni védelemben és gondoskodásban részesül, élelmet és vizet kapnak. Így a hűséges maradék képes lesz arra, hogy túlélje a nagy nyomorúság üldöztetéseit és pusztítását.

C. A hűséges maradék és Izrael nemzeti megtérése

1. Róma 11:25-36

A *mert* kötő- és magyarázó szó, amely összeköti ezt a részt a Róma 11:24 verssel. Pál egyértelműen kijelenti Izrael végső helyreállítását a 25. és 26a. versekben: *Mert nem akarom, hogy ne tudjátok atyámfiai ezt a titkot, hogy magatokat el ne higgyétek, hogy a megkeményedés Izraelre nézve csak részben történt, a meddig a pogányok teljessége bemegy. És így az egész Izrael megtartatik.*

A 25. versben Pál rámutatott arra, hogy Izrael megkeményedésének voltak korlátai, amennyiben Izrael csak *részben* keményedett meg és csupán átmeneti időre. Volt egy részleges megkeményedés, de nem teljes megkeményedés – ez Róma 11:1-10 lényege is. A tény, hogy zsidó emberek üdvözítő hitre jutnak, bizonyítja azt, hogy a megkeményedés részleges volt. Izrael csak átmenetileg keményedett meg, *ameddig a pogányok teljessége bemennek*. A teljességnek fordított görög szó jelentése „teljes szám” vagy „összezszerű szám”. Más szóval Isten egy bizonyos számú pogánnyal bír, akiket elrendelt a megváltásra az áldás helyére, a 16-24. versekben szereplő olajfába.

Miután a *pogányok teljessége* bemegy, miután eléri az adott számot, a 26. vers első része ezt írja: *az egész Izrael megtartatik*. Apostolok Cselekedetei 15:14 szerint az egyházi kor egyik fő célja az, hogy a pogányok közül kihívjon magának egy népet az ő nevéért. A pogányok közül kihívás egészen addig folytatódik, *amíg a teljesség*, vagyis a pogányok (nem zsidók) adott száma be nem teljesül. Akkor az egyház teljes lesz, és az elragadtatás által kivéttik a földről. Ezután Isten Izraellel ismét nemzetként bánik, nem pedig a zsidó egyénekkel. Ez a nemzeti szinten történő bánásmód egész Izrael megtéréséhez vezet. Amikor Pál azt mondta, hogy egész Izrael, az akkor élő összes zsidóra gondolt, nem pedig a mindenkor élő összes zsidóra. Bizonyos körökben ezt a verset tévesen úgy magyarázzák, hogy végső soron a mindenkor élt összes zsidó megtér, ezért szükségtelen a zsidók evangelizálása és a zsidó missziók. Ez a rész azonban nem ezt tanítja. A Biblia például az Egyiptomból való kivonulás alkalmával, az Exodus kapcsán beszél Izrael egészéről, Izrael teljes gyülekezetéről. Természetesen nem a valaha élt összes zsidó jött ki Egyiptomból, hanem csak azok a zsidók, akik abban az időben éltek. Ezt a verset is ugyanígy kell értelmezni: minden akkor élő zsidó tér majd meg. Ennek a résznek a *titka* nem Izrael nemzeti megtérése, hiszen ez már az Ószövetségben kijelentésre került. A *titok* Izrael átmeneti, részleges megkeményedése, amíg a pogányok teljes száma be nem telik. Az ebben a versben szereplő *Izrael* a nemzeti Izraelre utal, hiszen az összes többi tíz alkalommal is ebben az értelemben említik a 9. fejezet óta; ezt még a helyettesítő teológiában hívők is elismerik. Semmi okunk nincs arra, hogy ez a vers kivétel legyen, különösképpen azért nem, mert teljes mértékben értelmes, helyénvaló, és az előző versben említett pogányokkal állítják szembe.

Pál a következőkben Izrael jövőbeni nemzeti megtérését a jelenlegi helyzetükhöz viszonyítja a 26b-29. versekben: *Meg van írva: Eljő Sionból a Szabadító, és elfordítja Jákóbtól a gonoszságokat: És ez nékik az én szövetségem, midőn eltörlöm az ő bűneiket. Az evangéliomra nézve ugyan ellenségek ti érettetek; de a választásra nézve szerelmetesek az atyáért. Mert megbánhatatlanok az Istennek ajándékai és az ő elhívása.*

A 26b-27. versek az Ószövetségből bizonyítják Izrael jövőbeni megtérését, Ézsaiás 59:20-21 és 27:9-et idézve. Ezt az igazságot elemzi a 28. vers első részében: *Az evangéliomra nézve ugyan ellenségek ti érettetek.* Isten úgy hozza a pogányokat önmagához, hogy Izraelt elidegeníti a szövetségi ígéretek ellenére. Az evangélium tekintetében a zsidók a pogányok kedvéért, miattuk ellenségek. Pál a 28. vers második felében kijelenti: *de a választásra nézve szerelmetesek az atyáért.* A *választás* szó Izrael választott népként való nemzeti kiválasztására utal. Az *atyáért* kifejezés Isten Izraellel kötött szövetségeire utal, különös tekintettel a pátriárkákkal kötött ábrahामी szövetségre. Isten, a szövetség beteljesítője, saját magáért teljesíti be a szövetségeket. Izrael nemzeti megtérése a szövetségi ígélet része. Jelenleg Izrael részben megkeményedett. Ennek eredményeként a megkeményedett réteg az evangélium ellensége. Végző soron Istennek önmagához kell vonzania a teljes nemzetet, hiszen *szerelmetesek az atyáért*; Isten szövetségi ígéretek tett nekik, amiket be kell teljesítenie. A 29. vers így szól: *Mert megbánhatatlanok az Istennek ajándékai és az ő elhívása.* Isten ígéreteinek megváltoztathatatlan és feltétel nélküli természete miatt kell beteljesítenie őket. Az elhívás Izrael nemzeti kiválasztására vonatkozik, az *ajándékok* pedig a szövetségi ígéretek, amelyek ennek a kiválasztásnak az eredményei. Egyik sem visszahívható, mindkettő visszavonhatatlan.

Pál a 30-32. versekben megadta az alapelvet arra nézve, hogy mi történik a pogányok kihívása és Izrael nemzeti megtérése kapcsán: *Mert miképpen ti egykor engedetlenkedtetek az Istennek, most pedig irgalmasságot nyertetek az ő engedetlenségük miatt: Azonképpen ők is most engedetlenkedtek, hogy a ti irgalmasságba jutásotok folytán ők is irgalmasságot nyerjenek; Mert az Isten mindeneket engedetlenség alá rekesztett, hogy mindeneken könyörüljön.*

Pál rámutat arra, hogy az engedetlenség lehetőség volt Isten számára irgalmának leleplezésére, s nem csupán az arra érdemesek, hanem az arra érdemtelenek számára is. A pogányok egykor engedetlenek voltak, *most pedig irgalmasságot nyertek.* Most Izrael engedetlen, így a zsidók arra a szintre kerültek, ahol alkalmasak lettek az irgalomra. *Mert az Isten mindeneket engedetlenség alá rekesztett,* hogy mindeneken könyörülhessen, és ez az evangélium összefoglalása. Ez megkülönböztetés nélkül, de nem kivétel nélkül *mindenkire* igaz, hiszen ebben a szövegösszefüggésben a zsidó nemzetbeliekkel és a pogányokkal foglalkozik, nem minden egyénnel. Megkülönböztetés nélkül mindegyikükön könyörül, tehát zsidókon és pogányokon, de nem kivétel nélkül mindannyijukon. Nyilvánvalóan egyéni szinten nem minden ember tér meg, de lesznek megtérések mind a zsidó nemzetbeliek, mind pedig a pogány nemzetbeliek között. Ha valaki egyáltalán megtér, az Isten *irgalma*.

Pál Izraelről szóló teológiáját a 33-36. versekben szereplő doxológiával (dicsérettel) zárja: *Óh Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége! Mely igen kikutathatatlanok az ő ítéletei s kinyomozhatatlanok az ő útai! Mert kicsoda ismerte meg az Úr értelmét? vagy kicsoda volt néki tanácsosa? Avagy kicsoda adott előbb néki, hogy annak visszafizesse azt? Mert ő tőle, ő általa és ő reá nézve vannak mindenek. Övé a dicsőség mindörökké. Ámen.*

Amint Pál Isten Izraellel kapcsolatos programján és tervén elmélkedett, ahogyan Izraelt ebbe az állapotba vezette, ahogyan a pogányok közül hív ki ma embereket, hogy sokakat üdvözítsen, és ahogyan ez a pogány elhívás egy napon véget ér, ahogyan Isten újra Izraellel foglalkozik majd, és mindannyijukat üdvösségre vezet, mindezen gondolatok végét hatalmas dicsérettel (doxológiával) zárja. Ez a dicséret Isten *bölcsességét* magasztalja és Isten *gazdagságát* ebben a bölcsességben. Valóban, ha teljességgel megértjük Isten bánásmódját a

zsidó néppel, és világosan értjük Izraellel kapcsolatos tervét és programját, és mindezt Isten nézőpontjából nagyra értékeljük, Pállal együtt mondhatjuk: *Óh, Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége!*

2. Az ellentmondás és a megoldás

Róma 11:25-27 szerint egész Izrael megtartatik. Ézsaiás 10:20-23 szerint csak a maradék tartatik meg. Ez azonban nem jelent ellentmondást akkor, ha mindezt Izrael nemzeti megváltásának szövegösszefüggésében látjuk. Zakariás 13:8-9 rámutatott, hogy a zsidó népeesség kétharmada elpusztul a nagy nyomorúság üldöztetései során. Ebbe bele tartozik majd a teljes nem maradék, és csak a maradék éli túl, az Ézsaiás 4:2-ben, 10:20-ban, 37:31-32-ben, Joel 2:32-ben, és Abdiás 17-ben szereplő megmenekültek.

Mivel a megmaradt egyharmad egésze hívővé válik, akkor *Izrael egésze* és Izrael maradéka egy és ugyanaz lesz. Ezt Mikeás 2:12-13-ban világosan látjuk: *Mindenestől egybegyűjtelek téged, Jákób! Összetakarítom Izráel maradékát. Összegyűjtöm őket, mint a boczrai juhokat, mint a nyáját az ő karámja közé; hemzsegnek majd az ember-sokaság miatt. Előttök megy fel az úttörő; kitörnek és átmennek a kapun és kivonulnak, és előttök megy a királyuk, és élükön az Úr!*

A héber költészetben szereplő párhuzam ezt fejezi ki. Az első párhuzam a 12. vers első felében található, amennyiben a *mindenestől* és az *Izrael maradéka* egy és azonos személy, hiszen Izrael nemzeti megtérésével az akkor élő nép teljessége a maradék részévé válik. Izrael nemzeti megtérése miatt a Messiás visszatér, hogy megmentse őket a 13. versben.

D. Izrael hűséges maradéka a Messiási Királyságban

Mivel Izrael teljessége megváltott nemzet marad a messiási királyság alatt, Izrael egésze Izrael maradékával lesz egyenlő ebben az időszakban. Minden, amit Izraelről és a királyságról mondtunk ez alatt az időszak alatt, az igaz lesz Izrael maradékára is. Ennek ellenére egyes versek a messiási királyság maradék aspektusát hangsúlyozzák, így a teljesség kedvéért ebben a részben ezeket összegezzük.

Izrael újra összegyűjtésével kapcsolatban Ézsaiás 11:11,16 és Zakariás 8:6-7 a maradék összegyűjtését festi le. Mikeás 4:7 a maradék megváltását hangsúlyozza. Ez azt jelenti, hogy a maradék bűnei megbocsájtatnak Mikeás 7:18-20 szerint. Ez egyben azt is jelenti, hogy a maradék fogja terjeszteni Isten Igéjét a pogány nemzetek között Mikeás 5:7-8-ban. A maradék fogja bírni a földet Sofóniás 2:7,9 és Zakariás 8:12 szerint. Büntelenek lesznek a földön, és biztonságban élnek majd Sofóniás 3:13 szerint.